MEANDER #3

Natuur rond Schelde, Leie en Zwalm

jaargang 19 | juli-aug.-sept. 2021

natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

INHOUD

4 Maai Mei Niet
5 Vijf jaar zonder Ward Verhaeghe - Wandeling
6 SOS Kievit
8 Over bossen en boomakkers
13 Birdathon 2021 in VA+
14 De Smoorbeekvallei, verborgen parel aan de rand van de Vlaamse Ardennen
17 Over elfjes en reuzen
20 Een brug voor eekhoorns
22 Paddenstoelenkalender
23 Kalender
32 Cursus natuurbeheer
33 De Grote Vlindertelling 2021
34 Bijzondere vogelwaarnemingen - lente
36 12.000 jaar Bos t'Ename.
38 Je zal maar een wortel wezen
39 Mediawatcher
42 Grutto's in de Leiemeersen
43 recht en respect
45 Mysterieuze ziekte bij egels
46 Water is niet voor later !
47 Tover wat uit je vingerhoedskruid

Natuurinbreuken? Bel 09 276 20 00, natuurinspectie.west.anb@vlaanderen.be of de politie

natuurpunt

Vlaamse Ardennen *plus* VZW
Boskant 56, 9700 Oudenaarde
Ond. Nr. 0656674360
RPR Gent, afdeling Oudenaarde
https://www.natuurpunt
vlaamseardennenplus.be

LIDMAATSCHAP
Je wordt lid door 30 euro te storten op rek. BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* omvat volgende steden/gemeenten: Brakel (zonder Everbeek en Parike), Deinze, Herzele, Horebeke, Kluisbergen, Kruisem, Maarkedal, Nazareth, Oudenaarde, Ronse, Sint-Lievens-Houtem, Wortegem-Petegem, Zingem, Zottegem, Zulte en Zwalm.
www.vlaamseardennenplus.be

CONTACTPERSONEN
Dirk Criel 055 45 66 10

WEBSITES
www.vlaamseardennenplus.be
www.facebook.com/np.vaplus
issuu.com/vlaamseardennenplus

AFDELINGEN
- **Kruisem**
  Eddy Van Den Abeele 0474 62 20 52
  ed.vandenabeele@skynet.be
- **Herzele**
  Mieke Dennequin 0473 95 74 02
  Mieke.Dennequin@gdfsuez.com
- **Tussen Leie en Schelde**
  Koen Houthoofd 09 328 11 08
  koen.houthoofd@ugent.be
- **Oudenaarde plus**
  Paul Cardon 0474 39 02 77
  cardon.paul@gmail.com
- **Ronse**
  Philippe Moreaux 0476 49 24 61
  moreauxphilippe1951@gmail.com
- **Sint-Lievens-Houtem**
  Erwin Declercq 09 282 06 70
  erwin.declercq@hubkaho.be
- **Vlaamse Ardennen**
  Johan Cosijn 055 30 98 10
  johan.cosijn@telenet.be
- **Zwalmvallei**
  Jan François 09 361 03 00
  jan.francois@telenet.be

KERNEN
- **Rondom Burreken**
  Filip Hebbrecht 055 49 55 63
  filip.hebbrecht@telenet.be
- **Werkgroep Bos t'Ename**
  Guido Tack 0474 90 02 30
  guido.tack1@telenet.be

WERKGROEPEN
- **Paddenstoelen**
  Eddy Saveyn 09 380 03 00
  eddy.saveyn@gmail.com
- **Planten**
  Henk Coudenys
  coudenys.henk@belgacom.net
- **Vogels**
  Dimitri Van de Populiere 0473 52 13 44
  dimitrivandepopuliere@hotmail.com
- **Zoogdieren**
  Dirk Criel 0475 45 05 34
  dirkcriel@skynet.be

RESERVATEN MET PROJECTNUMMER
Giften voor reservaten zijn fiscaal aftrekbaar vanaf €40 en stort je op rek. nr. BE56 2930 2120 7588 van NP met vermelding van het projectnummer:
- **Algemeen reservatenfonds Vlaamse Ardennen *plus* 6699**
- **Bois Joly 6625**
  Patrick Alexander 0495 45 37 77
  p.alexander@telenet.be
- **Bos t'Ename-Volkegembos 6121**
  Guido Tack 0474 90 02 30
  guido.tack1@telenet.be
- **Bovenlopen Zwalm 6142**
  Heidi Demolder 055 42 16 45
  heidi.dm@telenet.be
- **Burreken 6602**
  Dirk Criel, dirkcriel@skynet.be
- **Duivenbos 6632**
  De Neve Johan 054 50 18 59
  natuur.herzele@scarlet.be
- **Faunahuis Burreken F-04031**
  Filip Hebbrecht 0490 57 18 33
  filip.hebbrecht@telenet.be
- **Feelbos-Kalkoven 6185**
  Lucien Vanden Daele 055 38 70 54
- **Grootmeers 6650**
  André Vandecapelle 0498 45 93 42
  andre.vandecapelle@skynet.be
- **Heurnemeersen 6063**
  Gerard Mornie
  gerard.mornie@pandora.be
- **Kordaelbos 6605**
  Lieven Kinds 09 383 71 39
  lieven.kinds@scarlet.be
- **Langemeersen 6076**
  Alexander Van Braeckel
  0473 85 45 62
  alexander.tine@telenet.be
- **Leiemeersen Astene & Bachte 6109**
  Koen Houthoofd 09 328 11 08
  koen.houthoofd@ugent.be
- **Maarkebeekvallei 6670**
  Johan Cosijn 055 30 98 10
  johan.cosijn@telenet.be
- **Middenloop Zwalm 6160**
  Chris Nuyens
  chris_nuyens@telenet.be
- **Munkbosbeekvallei 6151**
  Laurent Flostroy 0498 67 71 09
  laurent.flostroy@pandora.be
- **Nukerkebos-Bosheide 6641**
  Simon Feys 0486 73 06 19
  simonfeys@yahoo.com
- **Paddenbroek 9401**
  Thijs Lietaer 0473 58 17 14
  thijs.lietaer@telenet.be
- **Parkbos-Uilenbroek 6136**
  Dominiek Decleyre
  dominiek.decleyre@gmail.com
- **Perlinkvallei 6204**
  Vincent Decroock 0498 10 95 39
  vincent.decroock@proximus.be
- **Pyreneeën-Tombele 6667**
  Philippe Moreaux 0476 49 24 61
  moreauxphilippe1951@gmail.com
- **Rooigembeekvallei 6669**
  Lies Van der Mast 0498 07 41 29
  liesje.vdm@hotmail.com
- **Vuilbroek 6126**
  Eddy Saveyn 09 380 03 00
  eddy.saveyn@gmail.com
- **Wijmier 6141**
  Johan Cosijn 055 30 98 10
  johan.cosijn@telenet.be
- **Vallei van de Zeverenbeek 6082**
  Rik Desmet 0497 87 56 14
  desmet.rik1@gmail.com

MEANDER

is het driemaandelijks regionaal tijdschrift voor leden uit de regio Vlaamse Ardennen *plus*.

Redactie
redactiemeander@
natuurpuntvlaamseardennenplus.be
- Johan Cosijn 055 30 98 10
- Norbert Desmet 0494 65 33 91
- Rik Desmet 0497 87 56 14
- Ellis De Vuyst 0479 433 711

Kalenderverantwoordelijke
Filip Keirse 055 38 78 83
filip.keirse@telenet.be

Cover xx

Lay-out Something Ellis

Oplage xx ex.

Druk Drukkerij Graphius, Gent. Papier: Magno Volume 90 gr. Gedrukt met plantaardige inkten en oplosmiddelen.

Natuurpunt-leden die wonen buiten de regio kunnen Meander ontvangen mits een jaarlijkse bijdrage van €10 op rekening BE91 8912 5408 8476 van Eddy Van Den Abeele.

FSC www.fsc.org
MIX
Papier van verantwoorde herkomst
FSC® C014767

Teksten voor Meander van januari, april, juli en oktober moeten de redactie bereiken vóór respectievelijk 10 december, 10 maart, 10 juni en 10 september

Warme zomergroet vanuit een plekje in de schaduw

Natuurbeleving is het positief ervaren van natuur met al je zintuigen: natuur voelen, horen, zien, ruiken en proeven. Iedere mens geeft hier zijn eigen invulling aan en wat voor de ene het summum van natuurbeleving is, is dit voor de andere misschien veel minder. Maar ik schrijf wel bewust positief ervaren van natuur want dat moet toch steeds de uitkomst zijn. Hetgeen wij als bestuursleden, leden, sympathisanten, gidsen, beheerders, redactieraden, werkgroepen en zoveel meer allemaal vrijwillig doen geeft ons voldoening en een goed gevoel. Een fundamenteel goed gevoel want sowieso stelt iedereen zich wel eens de vraag: "Waarom doe ik het?". Overleg met officiële instanties kan bijvoorbeeld al wel wat stressvoller zijn dan uiltjes gaan ringen onder een blakend lentezonnetje. Maar het één geeft voldoende energie om het ander met goede moed en overtuiging ook te doen. En we staan niet alleen, niet als lokale afdeling, niet als regio, niet als nationale vereniging.

En gelukkig maar want er zijn ook tegenstanders en negatieve berichtgeving waar we onze ogen niet voor kunnen sluiten. Vervuiling, jachtinbreuken, teloorgang van habitat en soorten, algemene klimaatopwarming, ik noem er een paar. In het natuurrapport 2020, uitgegeven door het INBO, staat in het voorwoord dat de meeste biotopen van planten en dieren in Vlaanderen in oppervlakte afnemen en steeds verder versnipperd, vervuild, verdroogd of verstedelijkt geraken. Velen vrezen zelfs dat het behoud en herstel van natuurgebieden en van wilde flora en fauna in Vlaanderen niet meer haalbaar is en ik citeer hierbij Maurice Hoffmann (administrateur-generaal van het INBO). Even slikken toch denk ik dan.

Ergens besef ik dat dit realiteit is maar ergens wil ik ook mensen blijven enthousiasmeren en voor de natuurkar spannen door middel van een positieve en hoopgevende boodschap. Naïeveling hoor ik sommigen dan zeggen en ze hebben misschien ergens gelijk maar mijn verwondering voor natuur, voor een plant of een zwam en mijn bewondering voor alle vrijwilligers die zich inzetten voor natuur haalt het dan toch. Het voedt mijn geloof dat we lokaal en daarbuiten het tij kunnen keren.

De terugkeer van de wolf, de lynx, de otter, properder wordende beekjes met een stijgend visbestand, nieuwe locaties met wilde orchideeën en meer van dat moois stemt me gelukkig. Maar ook acties om onze akkervogels te beschermen zoals SOS Kievit waarbij natuurbescherming en landbouw samenwerken, tal van vrijwilligers die meedoen met de monitoring van steenuil en kerkuil in de Vlaamse Ardennen, lagere scholen die zwerfvuilacties op poten zetten, lokale economie die boomplantacties steunt, de helden van expeditie Natuurpunt, de buurman die niet maait in mei en zoveel meer maakt me blij. We doen verder, soms zijn het kleine stappen vooruit maar vaak kleine stappen die veel betekenen. Het kan.

Elke afdeling binnen Natuurpunt mag blij zijn met zijn verwezenlijkingen en met de inzet om van 'natuur voor iedereen' een werkwoord te maken. Onze vereniging blaast 20 kaarsjes uit en daarom een welgemeende proficiat. Wat zou ik zijn zonder alle mooie mensen die ik leren kennen heb via mijn engagement binnen de natuur(punt) beweging en de vaak mooie vriendschappen die hieruit gegroeid zijn. En de toffe respons en leuke reacties van deelnemers aan begeleide wandelingen en andere activiteiten. Ik vergeet nooit de reactie van een jongetje van vijf dat me gedurende een wandeling rond het thema vlinders de hele tijd bij de hand nam. Op het einde van de tocht liet hij mijn hand los, keek omhoog en zei: "Meneer de gids, u was heel leerrijk." Wat kan een mens dan meer doen dan stralen?

We zijn meer dan ooit nodig, voor onze natuur dichtbij en veraf. Maar ook voor de mens die er deel vanuit maakt. Er is veel werk aan de winkel en heel wat uitdagingen komen op ons af en dat wil dus zeggen dat we de komende 20 jaar niet mogen stilzitten. Dat gaan we ook niet doen, daar ben ik zeker van. Aan iedereen een mooie zomer gewenst en veel leesplezier met dit nieuwe nummer van Meander.
We zijn goed bezig.

Frederik Dierickx
Voorzitter Natuurpunt Herzele

Doe niets voor de natuur – *Maai Mei Niet*

Met die slogan riep Knack, samen met KU Leuven, Bond Beter Leefmilieu, Velt en Het Ministerie voor Natuur, op om gans de maand mei lang (een stuk van) het gazon niet of minder te maaien. De reden: het is een eenvoudige manier om van je tuin een wapen te maken in de strijd tegen de klimaat- en milieucrisis. Tijdens het bloementelweekend van 29 en 30 mei kon je in 1 m² lang gras het aantal bloemen tellen en het resultaat doorgeven via www.maaimeiniet.be voor uw persoonlijke nectarscore. Een week later volgde de Nationale Nectarscore.

© Johan Cosijn

5 miljoen bijen geholpen!

De resultaten van een maand zonder grasmaaier verschenen in Knack van 9 juni 2021: 5 miljoen bijen konden elke dag eten dankzij de 'Maai Mei Niet'-gazons van duizenden Vlamingen. 92 procent van de deelnemers zal ook in de toekomst minder maaien.

Langer gras waarin duizenden bloemen mogen groeien, heeft tal van voordelen. Het houdt meer vocht op, wat de verdroging tegengaat, meer koolstof ook, en voorziet in eten voor bestuivers als bijen en andere nuttige insecten. Die beestjes vormen de basis van ons ecosysteem.

Meer dan 6.200 mensen schreven zich in voor 'Maai Mei Niet,' 2.200 mensen deden ook mee aan het Bloementelweekend. Zij telden in 1 m² van hun lange gras de bloemen, gaven dat resultaat door en kregen een persoonlijke nectarscore. Die drukt uit hoeveel bijen er konden eten van het ongemaaide gazon. Al die nectarscores samen werden door professor Ecologie en Natuurbehoud Koenraad Van Meerbeek (KU Leuven) samengeteld tot de nationale nectarscore.

Volgens de professor toonde 'Maai Mei Niet' aan dat vele kleintjes een groot verschil kunnen maken. Samen werd zo'n 145 hectare tuingazon ingevoerd. Naar Vlaamse normen is dat een groot natuurreservaat. Alle 'Maai Mei Niet'-gazons samen produceerden elke dag 56 kilogram nectarsuiker. Een dagelijks buffet voor iets meer dan 5 miljoen bijen.

De voorzitter van de Vlaamse imkersbond Philip Duts is overtuigd van de impact. "Als ik kijk naar mijn kasten, zie ik dat haast iedere bij stuifmeel aan haar poten heeft hangen. Voordien kwam 70 tot 80 procent van de bijen binnen met stuifmeel. Nu is dat al 95 procent." verklaarde hij op Radio 1 en in De Standaard.

Insectenexpert Wim Veraghtert van Natuurpunt, die de 'Maai Mei Niet'-insectenlijst opstelde, is zeker dat ook wilde insecten en bijen baat hadden bij de actie. "Dat kun je niet in cijfers uitdrukken, omdat het over wilde beestjes gaat. Maar dat alle beetjes helpen, staat buiten kijf. En 'Maai Mei Niet' was echt wel meer dan een beetje."

Koude mei-maand kon de pret niet bederven

Er was één kleine domper op de feestvreugde: mei was, net zoals maart en april, zo'n twee graden kouder dan normaal. Dat resulteerde bij veel 'Maai Mei Niet'-deelnemers in sappige graspartijen zonder veel bloemen. Deze mei had sinds 1991 het laagste aantal lentedagen, dagen van minstens 20 graden. Meteorologisch gezien was deze meimaand de slechtste in 30 jaar tijd om 'Maai Mei Niet' te lanceren.

Het maatschappelijk momentum bleek echter groter te zijn. Ook steden en gemeenten waren immers heel enthousiast. Met 60 namen ze deel, goed voor 8.5 miljoen m² ongemaaid openbaar gazon. Antwerpen stuurde 100 duo's groenmedewerkers op pad om bloemen te tellen, in Aalst ontdekte men twee zeldzame bloemensoorten in gazon dat altijd wordt gemaaid en steden als Oudenaarde en Roeselare geven te kennen dat 'Maai Mei Niet' een opstap wordt voor een ander maaibeleid.

Ook bij de deelnemers blijkt 'Maai Mei Niet' een blijver. 72 procent van de deelnemers zag meer leven in haar/zijn tuin. 92 procent zal ook in de toekomst minder maaien. Een prima voornemen, want niet enkel in mei hebben de insecten, bestuivers en vogels onze tuinen nodig als nectarstation, schuil- of nestplaats.

Wist je dat ...

- de gemiddelde vierkante meter gazon in België 31 milligram nectarsuiker per dag produceerde?
- de Britten met hun initiatief No Mow May afklopten op gemiddeld 40 milligram nectarsuiker per dag?
- de meest getelde bloem, met 69.545 exemplaren op de in totaal 187.500 getelde bloemen, het madeliefje was?
- de paardenbloem met 11 milligram nectarsuiker per dag de absolute nectarkampioen was?
- andere nectarrijke bloemen en planten zoals witte klaver, gewone brunel en gewone rolklaver de top vijf niet eens haalden?
- de maand mei 2 graden kouder dan normaal was? Daardoor verschenen er dus gemiddeld minder bloemen in ons gras. "Waarom heb ik amper bloemen in mijn gazon?" was dan ook een veelgelezen artikel.

Meer weten?

Ontdek alle resultaten, extra info en tips op de website van 'Maai Mei Niet' https://maaimeiniet.be/

Fraaie schijnbok © Johan Cosijn

Vijf jaar zonder Ward Verhaeghe - Wandeling

Zondag 19 september

Op 7 juni was het vijf jaar geleden dat Ward in een fietsongeval overleed. Hij was actief in JNM Zottegem, Natuurpunt Zwalmvallei en Milieufront Omer Wattez en werkte o.a. bij het Agentschap voor Natuur en Bos. Door zijn inzet voor natuur en milieu was en is hij voor velen een inspiratiebron. Ward leeft voort in onze herinneringen en in het Wardhuisje en in het Wardpad aan de Boembekemolen te Zwalm.

Op zondag 19 september verzamelen we om 14u aan de Boembekemolen. Na een woordje stappen we het Wardpad van Natuurpunt en het Agentschap voor Natuur en Bos af. Het is een wandeling van een goede 5 kilometer. Er is ook een buggy- en rolstoelvriendelijk alternatief. Achteraf is er een drankje met een gebakje. Zijn familie, vrienden, collega's en medestanders na maanden gebrekkig sociaal contact bijeen zien komen ligt volledig in zijn lijn.

Ben je erbij? Stuur een mailtje naar herinneringaanward@gmail.com, met het aantal aanwezige personen. Mocht het coronavirus in september ons parten spelen, kunnen we dan alle deelnemers gemakkelijk bereiken. Je kan natuurlijk altijd de dag zelf aansluiten.

SOS Kievit

De kievit, met zijn prachtige kuif en opvallende roep, is een vogelsoort die vele mensen kan beroeren. Ooit was het een algemene soort van het platteland maar sinds de intensivering van de landbouw krijgt deze rake klappen. Volgens de algemene broedvogel tellingen van INBO nam de soort aan een schrikbarend tempo af (-68% verlies over de periode 2007-2020). Daarmee zit de kievit in dezelfde groep stakkers als de veldleeuwerik, patrijs en grutto.

Niet te verwonderen aangezien zij in Vlaanderen dikwijls blote akkers als broedplaats verkiezen. Dit was vroeger minder het geval. De kievit was tot enkele decennia geleden een echte weidevogel. Het oorspronkelijk typisch weidevogellandschap is intussen sterk versnipperd en gedegradeerd. Plasdras situaties zijn gedraineerd en door overbemesting is de biodiversiteit sterk afgenomen. Vandaag worden graslanden bovendien zo intensief gemaaid dat grondbroeders er geen kans krijgen. Ten slotte is er ook nog de dreiging van toegenomen (grond)predatoren waardoor de kievit geleerd heeft deze plaatsen te mijden. De kievit ging op zoek naar een alternatief en vond deze noodgedwongen in de akker. Maar ook daar is overleven allesbehalve evident.

Wanneer in maart het eerste broedsel gelegd wordt valt dit vaak samen met de eerste landbouwactiviteiten op het akkerland. Dit heeft als gevolg dat nesten inclusief eieren vernietigd worden door ploegen, mesten, eggen, etc. Onderzoek heeft al aangetoond dat op sommige plaatsen 50 tot 75% van deze eerste nesten verloren gaat door die landbouwactiviteiten. Gelukkig is de kievit een volhardend beestje en begint die na vernietiging van zijn nest steevast met een nieuwe poging. Het tweede broedsel (april-mei) wordt echter opnieuw bedreigd door onder meer sproeiactiviteiten voornamelijk op maïs en aardappelteelten. Doordat deze gewassen relatief laat in het broedseizoen opkomen zijn deze akkers in mei vaak de enige blote akkers beschikbaar voor de kievit. Een tweede broedsel heeft bovendien van nature al minder slaagkans omdat de adulte vogels al veel energie verspilden en omdat het weer minder gunstig is. De laatste jaren zien we een duidelijke impact van klimaatverandering met hete droge voorjaren en zomers. Deze vaak langdurige droogteperiodes zijn bovendien nefast voor de kuikens die hierdoor moeilijker voedsel vinden en daardoor sneller verzwakken.

Om de kievit te helpen sloegen enkele enthousiaste Natuurpunters van Herzele en Sint Lievens Houtem een paar jaar geleden de handen in elkaar. Pal op de grens tussen beide

gemeenten bevindt zich een koutergebied van ongeveer 100ha waar elk jaar een 10tal koppels worden gezien. Sinds enkele jaren wordt vanaf februari- maart de kouter geïnspecteerd op nest indicerend gedrag van kievit: paartjes die baltsen, potentiele indringers die verjaagd worden, vrouwtjes die broeden, ... Meestal is snel duidelijk welke akkers ze zullen uitkiezen om te broeden. De nesten vinden vergt wel wat inspanning maar is een spannende bezigheid. Eenmaal de exacte nestlocatie gevonden is wordt deze gemarkeerd met stokjes 2 meter voor en 2 meter na het nest. De vogels ondervinden hier schijnbaar geen last van en ook predatoren lijken er niet door aangetrokken. Deze 2 meter gebruiken we als buffer zodat de landbouwer de nesten goed kan zien vanuit zijn tractor en op tijd kan maneuvreren.

Vervolgens wordt de eigenaar, pachter of bewerker van de grond gecontacteerd en wordt gepolst welke de geplande timing van activiteiten is. De samenwerking verloopt (verrassend) vlot en er is veel bereidheid bij zowel de lokale landbouwers als loonwerkers om nesten te sparen ondanks de extra inspanningen die

zij hiervoor moeten doen. Eerst polsen we of werkzaamheden enkele weken kunnen worden uitgesteld. Vaak ligt dat moeilijk omdat de boer voor zijn werkzaamheden afhankelijk is van diverse factoren, niet in het minste het weer. Lukt uitstellen niet dan proberen we de nesten te beschermen, afhankelijk van de bewerkingen die volgen. Indien er bijvoorbeeld gemest, geploegd, geëgd en ingezaaid wordt dan volgen deze bewerkingen elkaar heel snel op en is louter nestbescherming onvoldoende. Bij het ploegen moeten de nesten effectief verplaatst worden. Op heden hebben we geluk gehad en zijn de bewerkingen op akkers met broedsels altijd gespaard gebleven van zeer intensieve bewerkingen. De meeste eerste broedsels lagen op gras- en graanvelden die voor de winter werden ingezaaid. De tweede broedsels lagen dan weer op maïsakkers die in april bewerkt en ingezaaid waren. Deze eerste teelten worden enkel nog bemest en gesproeid, maïsakkers worden eenmalig gesproeid als de plantjes een 10tal centimeter groot zijn. Vervolgens zijn op deze percelen normaliter geen bewerkingen meer tot na het broedseizoen. Nestbescherming is in deze gevallen gewoon een kwestie van wat veldwerk om de nesten te vinden én goede communicatie met de landbouwer. Op de dag van de activiteiten worden de nesten altijd duidelijk gemarkeerd. De nesten worden soms tijdelijk extra beschermd met mandjes en doeken indien deze door bijvoorbeeld sproeistoffen of mest zouden worden aangetast. In 2020 werden op deze wijze 6 nesten gespaard. Voor 2021 staat de teller op het moment van dit schrijven (begin april) inmiddels op 9 nesten, ofwel 33 eieren en er zullen er ongetwijfeld nog volgen!

Over de hele kouter wordt het ganse broedseizoen gemonitord om nieuwe nestplaatsen te ontdekken. Er wordt hiervoor onder meer beroep gedaan op Falcoflight een bedrijf dat gespecialiseerd is in nestdetectie met een drone. De drone gebruikt warmte of infraroodbeelden en kan de nesten vanop hoge afstand detecteren. De drone kan vervolgens de precieze coördinaten registreren waarna de landbouwer dankzij een staaltje vernuftige technologie het nest kan sparen. Voor kievitsnesten is de drone uiteraard handig, zeker om tweede broedsels snel te gaan opsporen. Voor bijvoorbeeld veldleeuwerik is de drone echter een noodzaak. Deze nesten liggen vaak zo verborgen tussen hogere vegetatie dat een zoektocht zonder onbegonnen werk is. Meestal wordt op voorhand wel een perimeter afgebakend op basis van zichtwaarnemingen waarbinnen de nesten hoogstwaarschijnlijk zullen liggen. De drone hoeft zo niet telkens de ganse kouter te scannen. Tot op heden stelde Falcoflight haar diensten gratis beschikbaar. We zijn Wannes Dermout dan ook bijzonder dankbaar voor zijn hulp!

Om de druk wat van de vrijwilligers te houden wordt eraan gedacht om per broedseizoen de ganse kouter 2 maal grondig te scannen met Wannes zijn drone. Een grondige scan neemt een hele voormiddag in beslag en kan, zoals reeds gezegd, de bezette kievitsnesten makkelijk opsporen. Daar waar op basis van zichtwaarnemingen en detectie door vrijwilligers er nooit 100% zekerheid is dat alle nesten worden gevonden. Vermoedelijk is een drone ook minder stresserend en verstorend voor de vogels omdat de menselijke aanwezigheid tijdens het broeden beperkt wordt. Kortom er kan op deze wijze efficiënter en diervriendelijker gewerkt worden. Daarbij komt dat we eigenlijk ons beschermingsacties willen uitbreiden naar andere akkervogels maar voor deze kleinere soorten zoals veldleeuwerik is nestopsporing bijzonder moeilijk, zelfs met een drone.

Wilt u ook helpen om onze akkervogels te beschermen, dat kan door ons te steunen met een gift! Alle fondsen zullen gebruikt worden om dronevluchten te financieren zodat nesten van akkervogels efficiënter kunnen worden opgespoord en beschermd. U kan een bedrag overmaken op rekening BE15 8919 1401 3630 met mededeling 'SOS Kievit'.

Ward De Groote,
foto's Erwin Declercq

Over bossen en boomakkers

HET BOSCOMPENSATIEFONDS EN DE AANLEG VAN BOOMAKKERS

Het boscompensatiefonds is zo'n typisch ideetje van een politieke kaste die op papier wel milieuvriendelijke maatregelen wil nemen, op voorwaarde dat er een flinke achterpoort is om aan diezelfde maatregelen te kunnen ontsnappen. In dit geval gaat het om het wettelijke principe dat iedereen die een stuk bos kapt, ergens anders een even groot stuk bos moet aanleggen zodat ons bosareaal niet verder krimpt. Maar er bestaat ook de mogelijkheid om een bedrag in het boscompensatiefonds te storten, dat groot genoeg is om die aanleg te bekostigen. Dit is de achterpoort. Gevolg: de voorbije decennia bleven er bossen verdwijnen en bleef het reservepotje groeien. Tot hier enkele jaren geleden fel tegen werd geprotesteerd. Nu wordt die geldpot systematisch aangewend om vooral akkers te bebossen die aan de intensieve landbouw worden onttrokken.

'Bebossen' is echter een eufemisme voor het aanleggen van 'boomakkers': rijtjes en nog eens rijtjes van dezelfde bomen, op regelmatige afstanden van elkaar, allemaal even oud en even groot, afgewisseld met rijtjes van een andere boomsoort, allemaal van dezelfde grootte en leeftijd. Met een bos heeft dit weinig te maken. Dit zijn immers technieken uit de houtvesterij die nog stammen uit een tijd waarin onze economie grotendeels afhankelijk was van de productie van brand- en gebruikshout. Alhoewel, wie er het magistrale boekwerk 'Bossen van Vlaanderen'[1] op na leest, zal het direct opvallen dat er in vroegere tijden veel zorgvuldiger te werk werd gegaan bij het aanplanten en beheren van bossen. De manier waarop dit nu gebeurt is op zijn zachtst gezegd 'boomonvriendelijk'. Tevens zijn de hedendaagse boomaanplantingen 'bosonvriendelijk'.

Een bos is immers meer dan een verzameling bomen.

Een bos is een complex ecosysteem waarin bomen, struiken, kruiden, vogels, grote en kleine zoogdieren in een subtiel evenwicht leven met schimmels, bacteriën, wormen, kevers, spinnen en allerlei ander klein grut. De totale biodiversiteit in een bos is dan ook zeer hoog! Het meest essentiële kenmerk van een bos wordt daarenboven niet gevormd door het feit dat er bomen groeien, maar door de aard en de kwaliteit van de bodem. Een bosbodem ontstaat langzaam, rijpt tot een ecosysteem op zich en bevat alle kiemen (letterlijk en figuurlijk) die een bos telkens weer kunnen laten ontstaan, hoe vaak de bomen ook gerooid worden, door mensen, door grazende en snoeiende grote zoogdieren, of door spechten, houtkevers en tonderzwammen.

Het meest essentiële kenmerk van een bos wordt gevormd door de aard en de kwaliteit van de bodem

Los van het feit dat bomen aanplanten op lange rijen, op regelmatige afstanden en gegroepeerd per soort, absoluut vloekt met de realiteit van een bos dat spontaan ontstaat, zijn het vooral de bodems waarop heden ten dage bomen worden aangeplant die een langdurige hinderpaal vormen voor het ontstaan van een ecologisch waardevol, biodivers bos.

Spontane bosvorming op overbemeste, biologisch quasi dode gronden

Op elk braakliggend stuk grond begint na enkele jaren spontaan bos te ontstaan. Het begint met pionierssoorten zoals vlier, wilgen, berken en esdoorns waarna er steeds meer opgaande bomen volgen. Indien er geen begrazingsdruk is van runderachtigen of schapen, geen natuurlijke snoeiers zijn (hertachtigen) en geen wroeters zoals everzwijnen, ontstaat langzaam maar zeker een gesloten bos, met een steeds dikker wordende humuslaag en dus een bodem die steeds meer bosbodem wordt. Maar indien dit stuk grond overbemest is, biologisch quasi dood is door decennia lang misbruik van pesticiden en de natuurlijke bodemstructuur compleet kapot geploegd en verdicht is door het gebruik van zware machines, ontstaat er een 'bos' dat

1 *Guido Tack, Paul Van Den Bremt & Martin Hermy (1993): Bossen Van Vlaanderen – Een historische Ecologie*

Bramen verbramen het lorkenbos © Gilbert De Ghesquière

decennia lang gedomineerd wordt door soorten die dankzij het feit dat ze snel veel stikstof kunnen opslaan alle andere soorten wegconcurreren. Vlieren, wilgen en esdoorns maken in dat geval decennia lang de dienst uit in de boom- en de struiklaag, terwijl de kruidlaag gemonopoliseerd wordt door grote brandnetels. Bramen doen het meestal ook goed in die milieus en dat is misschien wel het enige lichtpuntje. Hierop kom ik verder terug.

Het aanleggen van een houtakker op een dergelijke ondergrond leidt nauwelijks tot betere resultaten dan spontane bosvorming. De soortenkeuze van het plantgoed kan weliswaar voor een grotere soortenrijkdom zorgen in de boom- en de struiklaag, maar dat maakt slechts een fractie uit van de totale biodiversiteit. Nog steeds verhindert de belabberde conditie van de bodem een snelle spontane toename van de biodiversiteit, ongeacht of men er nu eerst een mengsel van inheemse grassen inzaait of de kale akker na de laatste oogst als beginpunt neemt. Tevens remmen deze bodemcondities de groei en de gezondheid van de aangeplante bomen. Het kan ook anders, maar daarvoor moet we eerst terugkijken naar de spontane bosvorming.

Natuurlijke bosvorming op levende bodems

Indien een natuurlijk bos kan ontstaan op bodems die niet overbemest zijn, waarin nog een zekere mate van leven aanwezig is en die niet al te zeer verdicht zijn, zien we al vanaf de pioniersfase meer plantensoorten opduiken in de ondergroei. Ook de fase waarin vooral struweel domineert, is biodiverser: meer soorten struiken en jonge bomen, meer kruidachtige planten en dus ook meer andere organismen die een ecologische relatie onderhouden met al die soorten. De bodem bevat meer schimmelsoorten, meer bacteriesoorten, meer pedofauna. Vooral nematoden (aaltjes en regenwormen) spelen verder een belangrijke rol. Ze zetten plantenresten om in voedingsstoffen, reinigen de bodem van tal van ongewenste organische verbindingen, en ze veranderen de bacteriesamenstelling in de bodem in gunstige zin. Zij zijn tevens de architecten en de bouwvakkers die structuur geven aan de bodem, waardoor wortelende planten gemakkelijker hun weg vinden naar het aanwezige voedsel en water, terwijl de aanwezige schimmels zich vlotter een weg kunnen banen naar de boomwortels om er hun heilzame associatie aan te gaan die we kennen onder de naam *mycorrhiza.*

Het belang van mycorrhiza is niet te onderschatten. Wat dat betreft laat ik eventjes Martin Hermy aan het woord, gepassioneerd bosdeskundige en gepensioneerd professor in de plantkunde:

'Planten kunnen tot 80% van hun stikstof- en tot 90% van hun fosforbehoefte verkrijgen via mycorrhiza-schimmels, die op hun beurt fotosynthetische producten (suikers)

BOOMKWEKERIJ DE BOCK

Wij zijn specialisten in

Sierheesters, Rozen, Bamboes, Vaste planten, Coniferen, Sierbomen, Haagplanten, Fruitbomen

Pelikaanstraat 89, 9700 Oudenaarde - Nederename

Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax. 055/31.35.83

CORINSURE

Verzekeringsmakelaar met een hart voor mens, bedrijf en natuur

FSMA 0690.996.524

Albert Saveryslaan, 27 - 9800 Astene
gsm: +32 476 222 983 • dirk.corrijn@corinsure.be
https://www.facebook.com/Corinsure.be

ontvangen van de plant; (…) De fungi hebben ook enzymen die in staat zijn om strooisel af te breken, wat planten niet kunnen. (…) Er zijn ook duidelijke aanwijzingen dat mycorrhiza de groei van bomen versnellen, de ontwikkeling van de fijnste worteltjes stimuleren (…) en de levensduur van wortels verhogen. Ze bieden ook een zekere bescherming tegen droogte, mogelijke predatoren (…) en ziekteverwekkers (bv door de aanmaak van antibiotica). Ze vormen samen met de boomwortels een uitgebreid ondergronds netwerk waarlangs allerlei stoffen uitgewisseld worden. Dankzij die uitwisseling fungeert het netwerk dus als een soort veiligheidsnet voor de boom.' [2]

Gaai © Walther De Munter

Maar mycorrhiza doen nog meer: deze schimmeldraden produceren een kleverig glycoproteïne genaamd 'glomalin'. Deze koolstofverbinding is zeer duurzaam en blijft decennialang in de bodem aanwezig. Net als de glycoproteïnes die door regen- en andere wormen afgescheiden worden, staat glomalin in voor het aan elkaar kleven van bodemdeeltjes, waardoor luchtkanaaltjes (en dus zuurstof) in de bodem ontstaan en blijven bestaan. Tevens is dit een vorm van duurzame, natuurlijke koolstofopslag. Een bos met een gezonde bodem helpt bijgevolg op twee manieren om broeikasgassen aan de lucht te onttrekken: door de groei van de bomen en door de groei van de bodemschimmels die met de bomen samenwerken!

En dan zijn de gaaien aan beurt:

In onze streken speelt de (Vlaamse) gaai van nature een belangrijke rol bij het ontstaan van bossen. Deze kleurrijke, kraaiachtige bosvogel leeft in een symbiotische relatie met de zomereik. Een volwassen gaai kan in vier weken tijd ruim 7500(!) eikels planten. Dit doet hij op voor hem herkenbare plekken die tevens voor de kiemplanten erg gunstig zijn, bij voorkeur aan de voet van doornstruiken zoals meidoorn, sleedoorn en hondsroos. Tijdens het begin van de zomer komt hij de voedselrijke zaadlobben van de kiemplanten oogsten om aan zijn jongen te voeren. De jonge eikjes blijven in leven. Op die manier kan een koppel gaaien in één seizoen tijd een volledig eikenbos aanplanten! Experimenten in Engeland hebben uitgewezen dat door gaaien gecreëerd bos op voormalige landbouwgronden sneller groeit en veel beter gedijt dan bossen die door mensenhanden worden aangelegd!

Wat kunnen we hieruit leren om in een zo kort mogelijke tijdspanne een biodivers bos te helpen ontstaan?

Om te beginnen moeten we de bodem aanpakken. Hoge stikstofgehaltes zijn nefast voor regenwormen en hypothekeren langdurig het ontstaan van een hoge biodiversiteit. Ook residuen van pesticiden zijn nefast voor de vorming een gezonde bodem. De bodem moet eerst verarmen, ontgiften en opnieuw een innerlijke structuur krijgen.

Verarmen betekent vooral dat er zoveel mogelijk direct beschikbare stikstof aan de bodem dient onttrokken te worden. Via maaibeheer gaat dit maar langzaam. We mogen rekenen op twintig tot dertig jaar eer de bodem terug gunstig is voor regen- en andere wormen, voor bodemschimmels en dus voor de snelle groei van gezonde bomen. Een eerste alternatief is de bodem uitputten door er bv drie jaar lang maïs op te telen, zonder te bemesten. Maar welke boer wil daar zijn tijd in investeren? Te meer daar er ook niet zou mogen gesproeid worden. Daarenboven zou dit weinig bijdragen tot het opheffen van de bodemverdichting.

Een beter alternatief is *overbegrazing*. Toen ik ruim dertig jaar geleden in Nazareth kwam wonen, schafte

2 *Martin Hermy (2021): De juiste boom voor elke tuin (^31)*

ik me twee schapen aan voor op het weitje dat ik mee had gehuurd. Reeds de eerste winter werd het duidelijk dat er voor die beesten onvoldoende gras groeide. Ik ben niet de enige die deze les op de harde manier heeft geleerd. Tegenwoordig zijn het vooral paardenliefhebbers die hun dieren 's winters noodgedwongen op kaalgegraasde lapjes grond laten rondlopen. De verschraling van grasland gaat echter zeer snel op die manier en dit opent perspectieven voor het creëren van een gunstige uitgangssituatie voor bosvorming.

Indien een overbemeste akker ingezaaid wordt met inheemse grassoorten zoals beemdlangbloem, zachte dravik en gewoon struisgras, kunnen er paarden of schapen op grazen, winter en zomer, twee tot drie jaar lang, totdat aan de vegetatie zichtbaar wordt dat de bodem sterk is verarmd. Deze dieren mogen echter niet bijgevoederd worden op het te bebossen perceel, geen ontwormingsmiddelen krijgen (tenzij ze minstens drie weken van het perceel verwijderd worden) en de akker mag op geen enkele manier bijkomend bemest worden. Evenmin mogen er pesticiden worden gebruikt. Dit vraagt van de gebruikers enig engagement, maar in het Vlaanderen van de éénentwintigste eeuw zijn er voldoende paardenliefhebbers en schapenboeren die er wegens een gebrek aan weiland veel voor over hebben om hun beesten wat gras en ruimte te geven.

Een deel van de stikstof in de bodem wordt omgezet in mest. Dit is echter gebonden stikstof die in de komende jaren pas langzaam terug vrij komt. Mestkevers brengen deze in de bodem, schimmels en nematoden voeden zich ermee en wekken de bodem langzaam maar zeker terug tot leven.

In een tweede fase kunnen er doornstruiken aangeplant worden: sleedoorn, meidoorn, honds- en andere wilde rozen. Daar waar bramen opduiken moeten die gekoesterd worden. Tezamen met de doornige struiken vormen ze de toekomstige kraamkamers voor de eiken die door gaaien gegarandeerd aangeplant zullen worden. Het aanplanten van enkele 'moederbomen', hier en daar verspreid, kan het ontstaan van een natuurlijk ogend bos nog versnellen. Op de open plekken tussen het aangeplante struweel, kunnen andere pioniersbomen hun plaats innemen.

Bomen planten we voor de toekomst. Het zijn de generaties die na ons komen die hier de vruchten van zullen plukken.

De bodem zelf kan in deze fase nog verbeterd worden door *vermicompost* toe te voegen: compost gemaakt door wormen, waarin massaal veel jonge wormen aanwezig zijn. Een tweede gezonde 'bodemverbeteraar' is houtig materiaal, al dan niet verhakseld. Dit kan aan de oppervlakte aangebracht worden of ondiep in de bodem ingewerkt worden, voordat de eerste aanplantingen van struiken en moederbomen gebeuren. Op die manier wordt de vorming van een gezonde bosbodem – drager en kiemkamer van een hoge biodiversiteit – flink versneld. Ik schat dat dit tien tot twintig jaar tijdwinst oplevert in vergelijking met de langzame bodemopbouw op een houtakker die rechtstreeks uit de intensieve landbouw komt.

Klimaatverandering en exoten

Bomen planten we voor de toekomst. Het zijn de generaties die na ons komen die hier de vruchten van zullen plukken. Bij de planning van een bos dienen we dan ook voldoende ver vooruit te kijken. In de praktijk is dat minstens vijftig jaar. De opwarming van ons klimaat gooit echter roet in het eten. Het ontbreekt ons niet aan kennis met betrekking tot hoe bos ontstaat en evolueert indien het klimaat stabiel blijft, maar we tasten behoorlijk in het duister indien we moeten inschatten wat de invloed op lange termijn hierop zal zijn van de huidige klimaatopwarming. We kunnen enkel rekening houden met wat we nu reeds weten en dat is: het wordt gemiddeld warmer en droger; hittegolven zullen vaker voorkomen, extremer van temperatuur zijn en langer aanhouden; regenval wordt onregelmatiger en heftiger. Maar hoogstwaarschijnlijk valt binnen de tien jaar de warme Golfstroom stil die onze winterse temperaturen tempert. Als consequentie hiervan zouden we dan weer strengere winters krijgen, abruptere overgangen tussen winter en lente en tussen zomer en herfst. Kortom: de bomen die over vijftig jaar een bos moeten vormen, zullen niet alleen bestand moeten zijn tegen grotere hitte, langere droogte en extremere regenval, maar tevens tegen strenge vorstperiodes en plotse temperatuursverschillen!

Het is dus al te simplistisch om ervan uit te gaan dat we hier over enkele decennia te maken zullen hebben met een Mediterraan klimaat en dat Zuid-Europese boomsoorten het bij ons goed zullen (blijven) doen. Deze zijn over het algemeen beter bestand

Wintereik © Gilbert De Ghesquière

tegen warmte en droogte maar beduidend minder vorstbestendig!

Het lijkt me aangewezen om in te zetten op een grote variëteit aan bomen, onder meer op Centraal-Europese soorten zoals wintereik en donzige eik, omdat deze aangepast zijn aan het meer continentale klimaat dat ook hier wellicht zal ontstaan na het stilvallen van de Golfstroom. Wintereik en donzige eik kunnen bv aangeplant worden als moederbomen, tezamen met de doornstruiken. Mediterrane soorten hebben we hier al: de tamme kastanje en de walnoot werden immers ruim tweeduizend jaar geleden door de Romeinen in onze streken geïntroduceerd en deze bomen doen het voorlopig steeds beter.

Daarnaast zijn er heel wat exotische bomen die hier steeds meer ingeburgerd geraken of reeds ingeburgerd zijn. Sommigen hiervan worden als pestsoorten behandeld, vooral in natuurgebieden. Ik denk hierbij in de eerste plaats aan robinia, Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik. Ook de hemelboom is in die context niet bepaald populair. Persoonlijk pleit ik voor meer tolerantie tegenover deze boomsoorten. Indien de ongunstige evolutie van ons klimaat zich verderzet – en dat is veruit het meest waarschijnlijke toekomstscenario – is het niet denkbeeldig dat onze kinderen en kleinkinderen afscheid moeten nemen van de boomsoorten die wij als inheems kennen en dat zij blij zullen zijn met de huidige exoten omdat deze tenminste nog in staat zijn om hier te overleven en bossen te vormen!

Nog even terugkeren naar dat boscompensatiefonds

Op de website van de Administratie Natuur en Bos (ANB) staat onder meer te lezen dat men uiterlijk vijf jaar na het toekennen van de subsidie moet overgaan tot de effectieve bebossing van het terrein in kwestie. Dit levert in principe voldoende tijd op om deze gronden voor te bereiden op de manier die hierboven werd geschetst. Waarom worden er dan nog zoveel lelijke boomakkers aangelegd, ook door onze vereniging?

Henk Coudenys

BIO SHOP

De Zonnebloem

Al meer dan 35 jaar vind je bij ons alles voor een gezonde levenswijze

Het grootste gamma biologische voeding in de streek, massa's alternatieve en fair trade geschenkartikelen

Steeds 10 % korting voor NP-leden op het ruimste aanbod natuurstudieboeken

Kom eens gezellig snuisteren in de Parkstraat 25, 9700 Oudenaarde
Tel. 055/31.64.30 e-mail: oudenaarde@bioshop.be www.bioshop.be

Birdathon 2021 in VA+

De birdathon is een concept dat komt overgewaaid van bij de buren uit West-Vlaanderen. Daar organiseerden de verschillende vogelwerkgroepen vorig jaar deze leuke activiteit. Het doel? Zo veel mogelijk soorten zien of horen op 24 uren tijd. Dit jaar werd er gevraagd of er ook VWG's uit de andere provincies wilden deelnemen en wij in VA+ haakten met plezier ons karretje aan.

Sprinkhaanzanger © AdobeStock

Onze birdathon op zaterdag 8 mei was een groot succes. We slaagden er met zijn allen in om maar liefst 124 soorten (zonder exoten en ondersoorten) te zien binnen de grenzen van de Vlaamse Ardennen plus op 24 uren tijd.

We hebben gemotiveerde vogelkijkers: stipt om middernacht kwam de eerste waarneming al binnen: oehoe. We zagen/hoorden die dag trouwens alle vijf de bij ons voorkomende uilen: oehoe, bosuil, kerkuil, ransuil en steenuil. Ondanks de regen in de voormiddag draaide het whatsapp-groepje overuren. Berichtjes als "sprinkhaanzanger Langemeersen is binnen" of "We hebben nog geen tafeleend" gevolgd door "Er zaten er vorige week nog op de Weiput. Ik ga daar kijken." Zo ging het de hele dag door. In de avondschemering werden de laatste soortjes van de dag toegevoegd: waterral en baltsende houtsnippen. Tussendoor werd de dag opgevrolijkt met enkele echte zeldzaamheden zoals purperreiger, zilverplevier, Temmincks strandloper en hop. Andere minder algemene soorten waar we konden van genieten waren rode en zwarte wouw, havik, bontbekplevier, regenwulp, grutto, bonte strandloper, geelpootmeeuw, middelste bonte en zwarte specht,wielewaal, grauwe en bonte vliegenvanger, paapje, roodborsttapuit, gekraagde roodstaart, ...

Naast het plezier, want toegegeven, het is écht wel plezant om zoveel soorten te zien, werd ook een berg werk geleverd voor de broedvogelatlas. Zingende vogels, territoria, paartjes, ze werden allemaal opgetekend. Maar liefst 1200 waarnemingen werden die dag ingevoerd op waarnemingen in onze regio. Een schat aan informatie voor de broedvogelatlas.

Anderzijds was het ook een keiharde confrontatie met de realiteit. Wie had 30 jaar geleden durven denken dat we geen grote lijster zouden vinden? Toen zaten er nog naar schatting rond de 1200-1400 broedparen in de regio. (cfr 'Zijn er nog vogels? L. Menschaert). Ondanks heel veel moeite en zoeken in de geschikte biotopen konden we ook maar geen matkop vinden. Hier en daar zit er nog wel eentje, net als grote lijster, maar de dichtheden zijn zo laag geworden dat het een moeilijke zoektocht is. Die lagere dichtheden in vergelijking met vroeger zijn trouwens merkbaar bij heel veel soorten. Fitis en kleine bonte specht tekenden die dag ook niet present. De strakke wind was hier wellicht spelbreker, want ze zitten er wel. Bosrietzanger en spotvogel zouden al gekund hebben, maar de frisse ochtend en wind speelden niet in het voordeel. Goudvink, appelvink, kruisbek, grote zilverreiger, lepelaar, zwarte stern, zomertaling en uiteraard zomertortel (vinden we er nog eentje dit jaar?) ontbraken ook op het daglijstje.

Wil je het volledige overzicht? Ga naar https://vwgvap.waarnemingen.be/ en selecteer 8 mei als datum.

Bedankt aan alle deelnemers! Volgend jaar nog eens?

Dimitri Van de Populiere

Jan FRANCOIS
Landmeter-expert
Gentse Steenweg 147 bus 5
9620 Zottegem
09/361 03 00
jan@aardbol.be
www.aardbol.be

LE ROY RINASSUR BVBA
Crelan
Warandestraat 17, 9810 Nazareth
T. 09 385 44 60 - 09 385 61 32
e-mail: leroy@rinassur.be
verzekeringsmakelaar nr. 13839
ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN VERZEKERINGEN

Voorbeeld van een sterk verruigd grasland wegens uitblijven aangepast beheer. Bramen, netels en distels domineren en een dikke strooisellaag voorkomt de kieming van bloemenrijke kruiden.

De Smoorbeekvallei, verborgen parel aan de rand van de Vlaamse Ardennen

De gemeente Sint-Lievens-Houtem profileert zich terecht als de groene springplank naar de Vlaamse Ardennen. Naast het gekende Cotthembos herbergt ze heel wat natuurpareltjes.

Tijdens de ruilverkaveling van enkele jaren geleden ging veel aandacht naar uitbreiding en inrichting ervan. Zo kwam de Smoorbeekvallei in de kijker van de lokale Natuurpunt afdeling Natuurpunt Houtem ...

Situering

De Smoorbeekvallei vindt haar oorsprong op de Balei in Sint-Lievens-Houtem. Dit is de eerste heuvelrug die de grens vormt tussen de vlakkere Scheldevallei en de heuvelachtige Vlaamse Ardennen. Van daar af stroomt de Smoorbeek als een klein beekje verder ten zuiden van Vlierzele en door Zonnegem. Nabij Ottergem vervoegt de Smoorbeek zich bij de Molenbeek om ten slotte op grondgebied van Wichelen in de Schelde uit te monden.

Situering Smoorbeekvallei

Landschap en inrichting

Het landschap in en rond de Smoorbeekvallei bestaat uit grote en kleine bosgebieden, afgewisseld met open akkers en weilanden die vaak omsloten zijn door knotwilgen of eeuwenoude populieren.

De geologische opbouw van dit gebied bestaat uit kleiige en zandige zee-afzettingen uit het Tertiair (van 65 tot 2,5 miljoen jaar geleden). Bij een rustige zee werden kleien afgezet en zanden bij een iets woeligere zee. Bij hevige erosie door bijvoorbeeld sterke stromingen of golfslag op een strand werden dan weer keien afgezet. Tijdens de ijstijden – zo'n 2.5 miljoen tot 10000 jaar geleden – werd het Tertiaire materiaal met een vruchtbare leemlaag afgedekt. In deze periode veranderde het nu kleine Smoorbeekje bij momenten in een woeste, snelstromende rivier die een diepe vallei in het landschap insneed. Hierdoor kwamen de onderliggende Tertiaire lagen op bepaalde plaatsen in de vallei aan de oppervlakte.

Dit geologisch verhaal heeft de menselijke ingebruikname van het landschap sinds de middeleeuwen sterk bepaald. In de laagge-

legen natte en kleiige zone langs de Smoorbeek vinden we drassige meersen en moerasbossen. Waar de klei in de vallei ondiep zit of zelfs dagzoomt, werd deze op tal van plaatsen ontgonnen of uitgebriekt voor naburige steenbakkerijen. Sommige meersen in het dal van de Smoorbeekvallei werden destijds als extensieve graslanden in gebruik genomen maar de drassigste valleigronden werden bebost. Op de hoger gelegen valleiwanden bleef de leemlaag stand houden. Deze vruchtbare bodems werden in gebruik genomen als grote open akkers.

De kleiige valleibodem zorgt voor een goede waterhuishouding. De vele poelen houden zelfs tijdens grote zomerdroogte meestal water.

De Ferrariskaart (1771-1778) toont aan dat dit landschap vrij intact gebleven is.

Oud kaartmateriaal zoals de Ferrariskaart uit 1771 toont aan dat dit gebied tijdens de laatste honderden jaren weinig grote veranderingen ondergaan heeft. Deze landschappelijke structuur vinden we terug in het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan waar de Smoorbeekvallei als beekvallei met zijn samenhangende bosstructuren als wenselijke landschappelijke structuur naar voor komt.

Dezelfde visie werd overgenomen in de grootschalige ruilverkaveling die in 2016 afgerond werd. Naast grootschalige landbouwstructuurverbeteringswerken ging binnen deze ruilverkaveling veel aandacht uit naar landschapszorg en natuurinrichting. Voor de Smoorbeekvallei betekende dit de aanplant van extra knotwilgen en houtkanten, heraanleg van poelen, de aanplant van nieuwe bossen, de aanplant van bosranden bij bestaande bossen en finaal de overdracht van vele waardevolle graslanden, ruigtes en bossen naar de gemeentelijke overheid.

Paul's en Laurence's moestuin

Moestuin Architect

Wat?
Een zelfpluktuin is een tuin waar je op ieder moment van de week zelf je eigen groenten, kruiden en (eetbare) bloemen kan oogsten.

Voor wie?
Iedereen die een jaarabonnement neemt op de oogst.

Wat kost het?
Voor volwassenen rekenen we € 1 per dag. Voor kinderen zijn er speciale tarieven en er is een maximumbedrag per gezin.

Waar?
In Huise, aan de achterkant van de Lange Aststraat en de Della Faillestraat. Oogsten met een subliem zicht op de kouter van Huise!

In Mullem, in de Mullemstraat. Op een steenworp van de pittoreske dorpskern van Mullem, met zicht op weiden en bossen.

Wat is het aanbod?
Een lijst is te vinden op onze website www.moestuinarchitect.be

We mikken op de hoogste kwaliteit en diversiteit, van ajuin tot zuring, voor jullie gewone en buitengewone gerechten. Daarbij maken we geen gebruik van chemische bemesting of gewasbescherming.

info@moestuinarchitect.be
0498 52 01 31 (Paul Dhondt)
WWW.MOESTUINARCHITECT.BE
Aangesloten bij het CSA-netwerk.be

Samenwerkingsovereenkomst tussen Natuurpunt Houtem en de gemeente Sint-Lievens-Houtem

Om de natuurwaarde van al deze terreinen op peil te houden of verder te laten ontwikkelen, is een specifiek en aangepast beheer essentieel. Natuurpunt Houtem bood de gemeente Sint-Lievens-Houtem hulp aan om de natuurdoelstellingen uit het ruilverkavelingsplan binnen de Smoorbeekvallei maximaal te kunnen verwezenlijken.

Na overleg werd in 2018 een eerste beheerovereenkomst afgesloten tussen Natuurpunt Houtem en de gemeente Sint-Lievens-Houtem voor een aantal percelen in eigendom van de gemeente nabij Morelgem en Zonnegem. Natuurpunt Houtem verkreeg hiermee enkele bijzonder waardevolle graslandpercelen in handen voor de komende decennia. Met een intensief maaibeheer in Zonnegem en een maai-graasbeheer in Morelgem werd de verruiging tegengegaan. In enkele jaren tijd evolueerden de graslanden van ruig grasland naar prachtig bloemenrijk grasland. Soorten als echte koekoeksbloem, scherpe boterbloem, kruipend zenegroen, moerasspirea, pinksterbloem, veldbies, knoopkruid, grote kattenstaart komen er uitbundig voor. Ook de faunistische kwaliteit bleef niet achter. Zo telde een medewerker op één ogenblik 13 verschillende soorten dagvlinders met oa. bont, bruin en oranje zandoogje, kleine vuurvlinder, oranje luzernevlinder, bruin blauwtje, ... samen op een perceel van 1,5 ha nabij Morelgem.

Bloemenrijk grasland verkregen na 3 jaar maai-graas beheer. © Filip De Vos

Dit voorjaar werd een nieuwe beheerovereenkomst tussen Natuurpunt Houtem en de gemeente Sint-Lievens-Houtem afgesloten voor een 7-tal hectare jonge bosaanplant tussen Morelgem en Zonnegem. Deze percelen werden tijdens de ruilverkaveling aangeplant en bestaan nu uit eerder monotone rijen van identieke eiken, elzen, hazelaar, ... Een eerste uitdunning is noodzakelijk om hier een mooi, gestructureerd en divers bos van te maken.

Naast een enthousiaste ploeg van vrijwilligers en de deskundigheid van de werkploeg van Natuurpunt kan ook op de immer hongerige Raf en Hector gerekend worden voor het graslandbeheer.

Op weg naar erkenning als natuurgebied

Ondertussen werd ook een dossier ingediend om de Smoorbeekvallei als natuurgebied te laten erkennen bij het Vlaams Agentschap voor Natuur en Bos. Het is een nieuwe stap in de ontwikkeling van het natuurgebied De Smoorbeekvallei. Op termijn hopen we met Natuurpunt Houtem onze werking in de vallei nog verder uit te breiden zodat Sint-Lievens-Houtem er naast Cotthembos een tweede kwalitatief waardevol natuurgebied bij krijgt, namelijk de Smoorbeekvallei.

Heb je meer interesse in Natuurpunt Houtem en hun werking in de Smoorbeekvallei? Neem dan zeker een kijkje op hun website www.natuurpunthoutem.be of kom mee op onze jaarlijkse smoorbeekwandeling die dit jaar op zondag 5 september op de agenda staat. Je bent meer dan welkom!

Erwin Declercq
Voorzitter Natuurpunt Houtem
Conservator Smoorbeekvallei

stadsreus

Over elfjes en reuzen

(een greep uit de *Syrphidae*)

Er was eens een elfje en een reus … Het zou het begin van een klassiek sprookje kunnen zijn, maar voor zover mij bekend komen beide samen niet voor in één vertelseltje. Maar gelukkig overtreft de realiteit soms de fictie, en zo kennen wij natuurliefhebbers hen als diverse genera van zweefvliegen (familie *Syrphidae*).

Mijn eerste kennismaking met zweefvliegen dateert van de jaren negentig van de vorige eeuw, toen ik nog een verdienstelijk amateur fotograaf was, en met bewondering keek naar Jef Meul zijn in de vlucht gefotografeerde zweefvliegen. Hij haalde daarmee wel eens een artikel in een fototijdschrift, fantastisch werk in een tijd van (dure) filmrolletjes.

Ondertussen heb ik zelf al talloze *Syrphidae* gefotografeerd, met nu en dan ook eens zo een *frozen in flight* opname. Naast vlinders, kevers en libellen behoren zweefvliegen zeker tot de populairste insecten. Hoog tijd dus dat we deze *Diptera* (di-ptera=tweevleugelig) eens nader bekijken!

Een overzicht geven van alle genera en species *Syrphidae* die er in Vlaanderen rondzweven is onbegonnen werk. In heel België zijn zelfs al 356 soorten genoteerd, daar kan je meer dan één Meander mee vullen. Vele soorten zijn wel endemisch aan de Ardense valleien of de Hoge Venen. Er zijn platvoetjes, platbekken, gitjes, bandzweefvliegen, roetneusjes, … en dus ook elfjes en reuzen.

Hoe herken je een zweefvlieg? Wel door zijn vluchtgedrag natuurlijk, wat hen in het Engels de mooie benaming *hoverfly* opleverde. En dikwijls ook door zijn kleurrijk achterlijf. Bij nadere inspectie vallen de korte antennes op met 3 antenneleden, waarvan het derde het opvallendst is, en soms belangrijk voor determinatie. Voor wie met de loep kijkt: de vleugeladering heeft (met uitzonde-

ring van de weidevlekoog) als enige vliegen een valse ader. Er zijn ook geen zwarte borstelachtige haren op poten en borststuk. De mannetjes herken je doordat de ogen elkaar (bovenaan) raken (uitgezonderd enkele soorten zoals de pendelvliegen).

De beste periodes voor het spotten van zweefvliegen vormen april-mei en juli-augustus.

De meeste soorten vind je in de halfschaduw, aan de rand of in een open plek van een bos.

Maar ook in alle tuinen komen er zweefvliegen langs. Vooral snorzweefvliegen, blinde bijen (geen bijen en niet blind, *what's in a name*?) en bandzweefvliegen zijn courant. Occasioneel vind je in jouw tuin ook wel eens een elfje of een reus.

Welkome gasten trouwens, die zwevers, want hun larven zijn afvalopruimers en ze houden het bladluizenbestand in toom. Die larven, die na 3 stadia tot verpopping komen, zien er trouwens nogal vormloos uit, een schoonheidsprijs gaan ze niet winnen.

Elfjes (diverse genera):

Hun naam zou iets anders kunnen laten vermoeden, maar de elfjes vormen eigenlijk niet de kleinste soorten binnen onze *Syrphidae*. Met hun 7 tot 12 mm vormen ze in feite zowat de middenmoot. Wie die titel eigenlijk meer verdient zijn de korsetzweefvliegen, waarvan de tengere korsetzweefvlieg (*Neoascia tenur*) met zijn 3 tot 5 mm wel de kroon spant. Ook de krieltjes (4-8 mm) zijn kleiner, en de kleine langlijf (*Sphaerophoria rueppelli*) is even lang maar fijner gebouwd.

Vanwaar die Nederlandse benaming voor deze mix van (Latijnse) genera van zweefvliegjes? Omdat ik op het internet daartoe nergens een sleutel vond heb ik expert Frank Van de Meutter gecontacteerd. Ik kreeg al snel een uitvoerig antwoord, waarvan ik de essentie hierna wil meegeven: "de Nederlandse naamgeving van zweefvliegen is vanuit Nederland opgezet. Vlaanderen was daarbij niet betrokken wat tot nogal wat ongelukkige namen geleid heeft … Nu veel van die soorten met DNA bekeken worden zijn er mogelijk nog wel wat veranderingen in het verschiet… Hoe de benaming elfjes tot stand kwam kan ik alleen maar raden, want er is nergens een verantwoording voor gegeven. Dat men er voor gekozen heeft om meerdere genera onder 'elfjes' onder te brengen heeft volgens mij met die taxonomische onzekerheid te maken, waarbij aparte genera toch misschien weer zullen verdwijnen …"

Hierna de elfjes die je ook bij ons geregeld kan spotten (er zijn nog enkele andere soorten die de voorbije tien jaar slechts één of twee keer werden waargenomen).

donker elfje - vrouw

Het donker elfje (*Melangyna quadrimaculata*) vliegt vroeg, eind januari- eind maart! Zoals de naam suggereert donker van achterlijf, het vrouwtje is zelfs volledig donker, bijna zwart.

Het wilgenelfje (*Melangyna lasiophthalma*) dankt z'n naam aan bloeiende wilg, waar hij in het voorjaar veel wordt op aangetroffen.

wilgenelfje - vrouw

variabel elfje - vrouw

Het variabel elfje (*Meliscaeva auricollis/maculicornis*) is zoals de naam suggereert variabel van tekening. Dit is wel de algemeenste elfensoort in onze contreien. Ze is dan ook minder aan bos gebonden. In mijn omgeving komt vooral de *maculicornis* variant voor, gekenmerkt door schuin geplaatste vlekkenparen met rechte achterrand op rugplaatjes 3 en 4.

Het spits elfje (*Fagisyrphus cinctus*) werd vroeger gerekend onder het genus *Melangyna*. In sommige documentatie vind je het nog onder die naam, weer een voorbeeld van voortschrijdend wetenschappelijk inzicht via DNA-analyse. Rugplaatje 2 met driehoekige vlekken, 3 en 4 met oranje, meestal rechte banden.

spits elfje

melkelfje - vrouw

Het melkelfje (*Melangyna umbellatarum*) is een vrij groot elfje met witte (vrouwtjes) tot lichtgele (mannetjes) vlekkenparen, en een witgeel gezicht met donkere middenstreep. Vrij algemeen elfje in de zomer, je kan deze wel eens aantreffen op schermbloemigen.

Reuzen (genus *Volucella*)

Een geslacht met slechts vijf inheemse soorten. De larven van reuzen leven onderin het nest van plooivleugelwespen (behalve de zeldzame gele reus).

De witte reus (*Volucella pellucens*) is gemakkelijk herkenbaar aan het achterlijf met een brede witte band

witte reus

gevolgd door een zwart gedeelte. Deze soort komt vooral voor in de buurt van bossen.

De stadsreus (*Volucella zonaria*) wordt ook wel eens hoornaarzweefvlieg genoemd, wat ik persoonlijk een toepasselijker naam vind. Want met zijn geelrode banden en rode borststuk (vrouwtje) bootst hij duidelijk de kleuren van een hoornaar na (mimicry dus). Een zomergast, waar men met zijn 18-22 mm niet naast kan kijken.

De wespreus (*Volucella inanis*) is een zeldzame, middelgrote reus met

wespreus

hommelreus

gele banden op het achterlijf

De gele reus (*Volucella inflata*): een sapstroomsoort (leeft dus niet in wespennesten), niet waargenomen in onze streek.

De hommelreus (*Volucella bombylans var...*): een brede reus die hommels imiteert. Daarin is hij natuurlijk niet alleen, en kan dan ook verward worden met de grote narcisvlieg, de hommelbijvlieg, de fophommel(s), de (zeer) zeldzame pocota of de hommelmallota.

Je kan de hommelreus van die andere imitators onderscheiden door ondermeer de donkere vlek op de vleugels en het sterk naar onderen verlengde gezicht.

eurabo®
natuurlijk!
Bezoek onze webshop op eurabo.be
Bio-ecologische materialen voor energiezuinige houtbouw en renovatie
Steico flex FSC®
Houtwolisolatie
Isokurk
Vloer- en muurisolatie
pro clima
Luchtdichting
VIBE
FSC
www.fsc.org
FSC® C023697
Het kaartmerk voor verantwoord bosbeheer
Wij kiezen voor verantwoord bosbeheer. U ook?
10 % ISOLATIEKORTING
10% korting voor leden van Natuurpunt
gratis advies aan zelfbouwers!
isolatie opleidingen: eurabo.be/opleidingen
ROK 52 - Pont West 112
B-9600 Ronse
+32(0)55 23 51 40
Wiedauwkaai 87
B-9000 Gent
+32(0)9 216 46 40
info@eurabo.be
www.eurabo.be

Er vliegen drie varianten bij ons rond:
- var. *bombylans*: zwart behaard met oranje achterlijfspunt
- var. *plumata*: zwart en geel behaard, met geelwitte achterlijfspunt
- var. *haemorrhoidalis*: zwart en geel behaard, met oranje achterlijfspunt (zeldzamer).

Wie zich verder wil verdiepen in de wereld van de zweefvliegen kan ik zeker de 'Veldgids Zweefvliegen' aanraden van auteurs Sander Bot en Frank Van de Meuter (KNNV Uitgeverij), met volledige beschrijvingen en uiterst professionele foto's van alle (tot nu toe waargenomen) Belgische soorten!

Op internet is er een zeer gebruiksvriendelijke 'infogids Syrphidae' van André Schulten (https://waarneming.nl/download/fotogids_Syrphidae.pdf) Opgelet: enkele soortbeschrijvingen erin (van 2014) zijn ondertussen door DNA-analyse achterhaald.

Volgend nummer een artikel over zeer elegante, maar even meedogenloze dames, die tevens uit het goede hout gesneden zijn.

Johan Raes (tekst & fotografie)

NATUURPUNT BRANDHOUT TE KOOP

Onze professionele arbeidersploegen staan de vrijwilligers bij in het beheer van onze natuurgebieden. Sommige klussen leveren brandhout op. Dat brandhout verkopen we zodat er extra arbeidsuren in onze natuurgebieden kunnen gepresteerd worden. Zelf interesse in vers of reeds gedroogd en gekliefd brandhoud? Stuur een mail naar vleminckx.erik@gmail.com zodat je kan afspreken wanneer je brandhout kan komen ophalen aan de Natuurpunt boerderij Bos t'Ename (Boskant 56, Oudenaarde). Prijs varieert tussen 20 en 45 euro per stère.

Een brug voor eekhoorns

De eekhoorn is een van de diersoorten die we vaak dood op of langs de weg zien liggen. Het gevolg van een ondoordachte oversteek - al dan niet genoodzaakt. In onze regio bestaan er tal van risicowegen voor eekhoorns.

Eén daarvan is de N8 of Brusselsestraat te Brakel, vlakbij het domein Top-Bronnen in de dorpsrand. De weg doorsnijdt er een stuk bos waarin langs weerszijden eekhoorns huizen. Om verkeerslachtoffers te vermijden of op zijn minst te beperken liet de gemeente Brakel er een boombrug bouwen.

Veilige oversteek

Om eekhoorns veilig de weg over te leiden bestaan er tal van oplossingen. Eén van de eenvoudigste en meest efficiënte is de touwbrug. Het is een dik scheepstouw dat op een verkeersveilige hoogte tussen twee boomstammen over de weg wordt gespannen. Het verbindt de bosdelen die zich langs elke zijde van de weg bevinden. Eekhoorns en andere boombewonende zoogdieren hebben er geen moeite mee om over dit touw te balanceren en lopen er behendig over heen en weer. Het is voor hen een korte en veilige oversteek doorheen het bladerdak.

De Brakelse boombrug is vooralsnog uniek in de Vlaamse Ardennen en moet andere gemeenten inspireren om hetzelfde te doen. Ze dicht een brede opening in de boomkronen en overbrugt in dit geval een afstand van ruim 25 m. Omdat over de autoweg vaak bijzonder verkeer passeert, hangt de touwbrug hoger dan gebruikelijk, op een hoogte van 7 m. Doorgaans volstaat een hoogte van 4,5 m.

© Dirk Criel

De brug kwam er op initiatief van omwonenden die met enige regelmaat eekhoorns dood op de weg aantroffen. Dat is nu hopelijk verleden tijd, al kunnen incidenten nooit geheel worden uitgesloten. Het initiatief werd meteen door het gemeentebestuur van Brakel opgepikt en kreeg bovendien de steun van het bedrijf Top-Bronnen op wiens domein één van de verbindingsbomen groeit.

Kritische momenten

Eekhoorns worden vooral in het voor- en het najaar aangereden. In deze jaarperioden zijn de dieren ofwel minder alert ofwel meer actief. In het voorjaar steken ze tijdens de paartijd vaak plots de weg over, zeker wanneer mannetjes achter wijfjes of achter elkaar aan jagen. Dan is het een kwestie van snel wegwezen en daarbij wordt algauw de kortste vluchtweg gekozen. In het najaar zijn het dan weer noten en andere vruchten, die aan de overzijde van de weg overvloedig aanwezig zijn, die de eekhoorns aantrekken en verleiden om een stapje naar de overkant te wagen. Dit voedsel wordt niet alleen terplaatse verorberd maar dient ook voor de aanleg van een stevige wintervoorraad, wat vaak gepaard gaat met een regelmatig heen en weer geloop.

Eekhoorns verplaatsen zich bij voorkeur doorheen de boomtoppen, maar wanneer de boomkruinen niet aan elkaar reiken, wordt de afstand noodgedwongen langs de begane grond 'overbrugd'. Verwacht wordt dat ook andere boombewonende zoogdiersoorten zoals de steenmarter en de zeldzame eikelmuis de brug gaan gebruiken.

Doordachte klus

Alvorens de touwbrug werd aangelegd, is door een deskundige van het ontwerpend studiebureau Driekwart Groen de meest geschikte locatie bepaald. De plek waar de meeste aanrijdingen gebeuren is daarbij het meest indicatief, doch daarnaast speelt ook het terreingebruik van de eekhoorns en geschikte en veilige omstandigheden een beslissende rol. Het volstaat m.a.w. niet om zonder meer een touw over de weg te spannen om het aanrijdingsprobleem op te lossen. De overspanning zelf werd uitgevoerd door ervaren boomklimmers van Boomhelden. Door het drukke wegverkeer was het een spannende klus die op heel wat bekijks kon rekenen. Voor alle veiligheid werd het verkeer door de politie kortstondig stilgelegd om het touw over de weg naar omhoog te trekken. Daarna kon het – middels een goed doordacht systeem – veilig in de boom worden verankerd.

© Dirk Criel

Verwacht wordt dat ook andere boombewonende zoogdiersoorten zoals de steenmarter en de zeldzame eikelmuis de brug gaan gebruiken.

Het is de bedoeling dat de boombrug lange tijd meegaat, althans totdat de boomkronen langs weerszijden van de weg met elkaar vergroeien. De touwbrug is erop berekend om wind en weer te weerstaan en mag de groei van de bomen, waaraan ze bevestigd is, niet belemmeren. In het najaar zal het gebruik ervan door eekhoorns middels wildcamera's worden gemonitord.

Dirk Criel

FERYN
milieuconsulenten BV
www.ferynjan.be info@ferynjan.be

Paddenstoelenkalender
Vlaamse Ardennen Plus 2021

datum	excursiegebied	afspraakplaats	uur	verantwoordelijke
14/08/21	Kluisbos (**)	Parking Sport- en Recreatieoord Kluisbos, Poletsestraat 59, Kluisbergen	13.45	Eddy Saveyn 0477/03.20.75
04/09/21	Wannelappersbos	Ingang Wannelappersbos, Damstraat, Zingem	13.45	Georges Kuipers 09/384.64.27
25/09/21	Hasseltbos te Ophasselt (**)	Kerk Steenhuize, Kloosterberg 1, Steenhuize (Herzele)	9.30	Frederik Dierickx 0473/48.34.74
02/10/21	Volkegembos	Kerk Volkegem, De La Kethulleplein	13.45	Koen Delva 0478/46.86.96
09/10/21	Park van Tervuren (*) (**)	Park van Tervuren (vm) en de bossen rond de Ganzepootvijver (nm). 's Middags nuttigen we onze picknick. Samenkomst aan de Sint-Hubertuskapel, tegenover de Panquin-kazerne, bij de ingang van het park. Betalend parkeren.	9.30	Mieke Verbeken 0494/75.72.02 en Peter Verstraeten 0495/23.12.01
16/10/21	Domein Hemsrode (*) (**)	Kasteel Hemsrode, Hemsrode 3, Anzegem	9.30	Christine Hanssens en Eddy Saveyn 0477/03.20.75
24/10/21	Kasteeldreven (familietocht met Natuurpunt Tussen Leie en Schelde)	Kerk Nazareth	14.00	Eddy Saveyn 0477/03.20.75
06/11/21	Burreken (**)	Perreveld 14, Zegelsem (Weinig parking, fietsen en carpoolen zijn aangeraden of reken op extra staptijd)	9.30	Eddy Saveyn 0477/03.20.75
13/11/21	Bois Joly (**)	Parking kerkhof Hogerlucht, Ommegangstraat, Ronse	9.30	Eddy Saveyn 0477/03.20.75
20/11/21	Uitloper van de Oudenberg	Parking Woonzorgcentrum Denderoord, Hoge Buizemont 247 - Overboelare	13.45	Willem Boonen 0479/09.80.37

(*) In samenwerking met Mycologia Zuid-West-Vlaanderen

(**) In samenwerking met de Oostvlaamse Mycologische Werkgroep OVMW

Het betreft hier determinatietochten (behalve op 16/10 en 24/10) en geen gewone wandelingen. Meestal wordt een relatief korte afstand afgelegd en proberen we de gevonden soorten op naam te brengen al dan niet met behulp van literatuur. Een loupe kan nuttig zijn.

Bovenstaande kalender is onder voorbehoud. Bij ongunstig paddenstoelenweer kunnen tochten gewijzigd of geannuleerd worden. Wie interesse heeft en niet op de maillijst voorkomt, geeft best zijn adres door aan Eddy Saveyn (eddy.saveyn@gmail.com) en ontvangt dan een week vóór de uitstap een uitnodiging.

Eddy Saveyn

© Walther De Munter

KALENDER juli - oktober 2021

UUR VAN VERTREK/EINDE
PLAATS VAN AFSPRAAK
TOELICHTING
GIDS
BIJZONDERHEID
CONTACTPERSOON
ZEKER MEEBRENGEN

HRZ: Natuurpunt afdeling Herzele
HOU: Natuurpunt afdeling Houtem
JNM: Jeugdbond voor Natuur en Milieu
KBE: Kern Werkgroep bos t'Ename
KR: Natuurpunt afdeling Kruisem
KRB: Kern Rondom Burreken
MOW: Milieufront Omer Wattez vzw
NWB: Nationale Werkgroep Botanie
OUD: Natuurpunt afdeling Oudenaarde-plus
PWG: Plantenwerkgroep Natuurpunt Vl. Ardennen-*plus*
PAWG: Paddestoelenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
RLVA: Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen
RO: Natuurpunt afdeling Ronse
TLES: Natuurpunt afdeling Tussen Leie en Schelde
TW: Trage Wegen vzw
VA: Natuurpunt afdeling Vlaamse Ardennen
VA-plus: Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
VUB: Vrienden van het Uilenbroek
VWG: Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
WMB: Werkgroep Munkbosbeekvallei
WMBV: Werkgroep Maarkebeekvallei
ZV: Natuurpunt afdeling Zwalmvallei
ZWG: Zoogdierenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*

Om u als deelnemer optimaal te beschermen zijn er richtlijnen voor deelnemers opgesteld. Alle info om 'corona-proof' aan de activiteiten deel te nemen kan je lezen via https://www.natuurpunt.be/pagina/corona-proof-activiteiten. In geval van twijfel kan je best informeren bij de verantwoordelijke voor de activiteit. Praktische info voor vrijwilligers betreffende het organiseren van buitenactiviteiten: https://www.natuurpunt.be/node/41740

Van zondag 4 april tot zondag 31 oktober

ZV: Opening Zomerseizoen voor de Boembekemolen

- Woe, Do, Za: 14u – 18u, Zo: 10u – 18u
- Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
- Iedereen is welkom in de molen en op het terras. Bovendien is de molen het ideale vertrekpunt voor een lichte of stevige wandeling in de Zwalmvallei. Diverse info is beschikbaar in de molen. Parking aan Boembekemolen, parking Mijnwerkerspad in de Slijpstraat (afstand 2 km), parking school Michelbeke (afstand 1,5 km).
- Jan Francois: jan@aardbol.be

Zondag 4 juli

OUD+ MOW Insectenwandeling in de Heurnemeersen

- 14u– 16u
- parking zaal Amigo, Heurnestraat 235, Oudenaarde
- laat je verrassen door de de rijkdom aan insecten inzet natuurreservaat De Heurnemeersen
- Davy De Groote
- Inschrijven verplicht via Natuurpunt.be. Verdere info op https://www.natuurpunt.be/afdelingen/natuurpunt-oudenaarde-plus#
- Paul Cardon, 0474 39 02 77 cardon.paul@gmail.com

Woensdag 7 juli

MOW: Zomeravondwandeling in Tiegem

- 19u - 22u
- kerk van Tiegem, Westdorp Tiegem
- Wei wandelen over de Tiegemberg naar de Scheldevallei. Onze gids vertelt honderduit over het bijzondere landschap waar jagers-verzamelaars, molenaars, bedevaarders en kunstenaars naar toe trokken. We eindigen in een charmant cafeetje dat gespecialiseerd is in picon.
- Nancy Lemay van Stones and Stories
- Prijs: 16 euro voor MOW-leden, 18 euro voor niet-leden. Hapje en drankje inbegrepen. Schrijf je in via https://tinyurl.com/jri49ug7. De inschrijving is pas definitief na overschrijving van het juiste bedrag op rekeningnummer BE84 9796 1861 3259 van Milieufront Omer Wattez.
- info@milieufrontomerwattez.be
- Goede stapschoenen en drinkfles

Zaterdag 10 en zondag 11 juli

ZV: Vissen van de Zwalm in aquaria

- Zaterdag 14u - 18u, zondag 10u - 18u
- Boembekemolen
- Diederik Volckaert
- Karel De Vuyst, devuystkarel@gmail.com

Zaterdag 10 juli

PWG: Bramenexcursie Hotond, Kluisbergen

- 14u - 17u
- Parking tegenover de Hotond molen, Hoek Zandstraat (N 425) – Riekestraat, Ronse
- O.l.v. een bramenspecialist uit Nederland leren we onze inheemse bramen kennen en inventariseren
- Karst Meijer
- Henk Coudenys, 09 386 97 11 coudenys.henk@belgacom.net
- plantengids, loep, laarzen of stevige stapschoenen

Zondag 11 juli

RO: Planten- en insectentocht aan industriezone Pont-West te Ronse

- 9 u - 12 u
- Ingang industriezone Pont-West, aan de Doornikse steenweg.
- Elke plantensoort heft zijn eigen insectenfauna en de gids legt de verbanden bloot.
- Jo Glibert 0477 51 94 19 johan.glibert@gmail.com
- Heb je een loepje, breng die mee!

Zondag 11 juli

VA+ PWG: Bramenexcursie Elenebos Zulzeke

- 10u - 13u
- Kerk Zulzeke, Zulzekestraat

Onder leiding van een bramenspecialist uit Nederland leren we onze inheemse bramen kennen en inventariseren
Karst Meijer
Henk Coudenys, 09 386 97 11
coudenys.henk@belgacom.net
plantengids, loep, laarzen of stevige stapschoenen

Woensdag 14 juli

OUD: Avondwandeling langs Oude Scheldemeanders in Elsegem

19u – 22u
parking Domein De Ghellinck, Kortrijkstraat 74, 9790 Wortegem-Petegem
We verkennen het domein de Ghellinck en hebben aandacht voor Libellen langs de oude Scheldemeanders.
Paul Cardon
Inschrijven verplicht via Natuurpunt.be. Verdere info op https://www.natuurpunt.be/afdelingen/natuurpunt-oudenaarde-plus#
Paul Cardon, 0474 39 02 77
cardon.paul@gmail.com
goede wandelschoenen, libellengids

Donderdag 15 juli

MOW: Derdedonderdagwandeling

14u – 17u.
Vrijgegeven na inschrijving
Elke derde donderdag van de maand trekken we op schok in ons werkingsgebied.
Inschrijven verplicht via info@milieufrontomerwattez.be. Vermeld naam en telefoonnummer.
Goede wandelschoenen en wandelkledij. Mondmasker.

Zondag 18 juli

HOU: Vlinderwandeling

14u – 17u
Kerk van Vlierzele, Vlierzeledorp Sint-Lievens-Houtem
Vlinderkenner Daan Van Eenaeme neemt ons mee om dagvlinders te spotten tijdens een 4 km lange wandeling langs veldwegen in Vlierzele. De wandeling eindigt aan de Zomerschuur
Daan Van Eenaeme
www.natuurpunthoutem.be of mail naar nphoutem@gmail.com
Christine Bonte 0471 34 18 27

Maandag 19 juli

KRB: Yoga in de natuur

20u15 – 21u30
Parking Protestantse kerk Korsele, Korsele 39, Horebeke
Yoga is goed voor lichaam en geest, maakt de gewrichten soepel en krikt het moreel op. En de opbrengst van de sessie gaat naar het behoud en de ontwikkeling van de natuur.
Yasmina Ravijse
De yoga vindt plaats in de Natuurtuin Korsele. Meer info en inschrijven bij Natuurpunt: https://www.natuurpunt.be/agenda/yoga-de-natuur-48202
Filip Hebbrecht, 0490 57 18 33
Gelieve je eigen yogamat mee te brengen.

Zondag 25 juli

RO: Beheerwerken in reservaat De Pyreneeën te Ronse.

9 u - 12 u
Aan de boomgaard Waaienberg/ Bossenberg te Ronse
Met spade uitdiepen van de bestaande vuursalamanderpoeltjes in de moerasbossen. We letten op om de omliggende waardevolle vegetatie niet te beschadigen. Wij voorzien een drankje voor de medewerkers.
Philippe Moreaux
Philippe Moreaux - 0476 492 461
moreauxphilippe1951@gmail.com
Goed schoeisel, best laarzen, een spade, werkhandschoenen.

ZV: Gezinswandeling in Vossenhol - Jansveld

14u – 16u
Plaats van afspraak: Kruispunt Brusselsestraat – Rondweg – Mijnwerkerspad, Nederbrakel. Parkeren kan t.h.v. de Beekstraat Nederbrakel.
De wandeling gaat door Jansveld, Vossenhol en Kloosterbos. Halfweg de wandeling geeft Paul De Clercq, pionier van het Vossenhol, een kleine toespraak rond de historiek van het Vossenhol.
Koen Gintelenberg
Koen Gintelenberg; koen.gintelenberg@telenet.be
Aangepast schoeisel en kledij

TLES: Zoektocht lieveheersbeestjes

14 - 17u
Ondernemersbos, Beukenlaan Zulte
Wat is het verschil tussen een inheems en een aziatisch lieveheersbeestje en hoeveel vinden we er van elke soort?
Jeroen Bossaer en Etienne Colpaert
Voor jonge gezinnen met kinderen. Inschrijving verplicht via www.natuurpunt.be/activiteiten.
Kan nuttig zijn: insectenpotjes, vergrootglas, sleepnet/vlindernet, witte paraplu

Zaterdag 31 juli

KBE: Werkdag Bos t'Ename

9u -12u en/of 13u30- 17u
loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.
Pieter Blondé, 0488 36 22 79
pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30
guido.tack1@telenet.be
Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

AUGUSTUS 2021

Zondag 1 augustus

RO: Vlinder- en andere insectendeterminatie rond Kapel Wittentak te Ronse

14u – 17u30
Kapel Wittentak Kapellestraat, Ronse
Jo Glibert 0477 51 94 19

johan.glibert@gmail.com
☑ Heb je een loep, breng die mee !

Woensdag 4 augustus

TLES: woensdagavondwandeling Oude Leie

- 19u-22u
- Samenkomst: hoek Hulhage-Oostmeersdreef. Je kan ook parkeren in de Pieter Kintsstraat.
- Een vroege avondwandeling. Via de Neerstraat gaan we naar het veer Bathio en wandelen langs de Linkeroever van de oude meander door de weiden richting Astene Sas en via het baantje komen we terug richting startplaats. Ongeveer 5,5 km. Onderweg veel aandacht voor de geschiedenis, watervogels en wie weet zien we in de schemering nog een ree.
- Noël De Loof
- Op het einde van de wandeling doen we een gezellige tuin aan alwaar we ons kunnen verfrissen met een drankje. De opbrengst gaat integraal naar het werk voor Indische weeskinderen. Reserveren verplicht via www.natuurpunt.be/activiteiten
- Noël De Loof 09/386.21.43
- ☑ Verrekijker, goede stapschoenen.

Zaterdag 7 augustus

VA + PWG: Bramenexcursie Bois de la Louvière, Flobecq

- 14u -17u
- Parking Domeinbos, Ten Bosse
- Onder leiding van een bramenspecialist uit Nederland leren we onze inheemse bramen kennen en inventariseren
- Karst Meijer
- Henk Coudenys, 09 386 97 11, coudenys.henk@belgacom.net
- ☑ plantengids, loep, laarzen of stevige stapschoenen

ZV: Dagvlinderwandeling

- 14u-16u
- Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
- Gezinswandeling
- Koen Gintelenberg
- koen.gintelenberg@telenet.be
- ☑ Aangepaste kledij aan de weersomstandigheden

Zondag 8 augustus

RO+ PWG: Bramenexcursie Sint-Pietersbos Ronse

- 10u - 13u
- Parking Boekzitting, Boekzitting, Ronse
- Onder leiding van een bramenspecialist uit Nederland leren we onze inheemse bramen kennen en inventariseren
- Karst Meijer
- Henk Coudenys, 09 386 97 11 coudenys.henk@belgacom.net

OUD: Fietstocht in de vallei van de Schelde tussen Oudenaarde en Avelgem

- 10u -17u30
- parking sporthal De Ruffel, Nellekensweg 1, 9790 Wortegem-Petegem
- Een fietstocht van ongeveer 40 km brengt ons langs de belangrijkste natuurgebieden in de Scheldevallei tussen Oudenaarde en Avelgem. We voorzien de middagpicknick in Avelgem.
- Paul Cardon - 0474/390277
- Inschrijven verplicht via Natuurpunt.be. Verdere info op https://www.natuurpunt.be/afdelingen/natuurpunt-oudenaarde-plus#
- Paul Cardon, 0474 39 02 77 cardon.paul@gmail.com
- ☑ Fiets en goede staat, picknick voor onderweg.

somethingellis
GRAFISCH ONTWERP // INTERIEURFOTOGRAFIE
GSM 0479 433 711 // ELLIS.DEVUYST@GMAIL.COM // WWW.SOMETHINGELLIS.BE

Zondag 15 augustus

MOW: Op stap bij de Grote Meneer - gezinsactiviteit

- 16 – 19 u.
- Schamperij, Horebeke, De Grote Meneer
- Natuurgids Raoul D'Hoossche gidst in zijn eigen prachtige natuurdomein. Daarna volgt een gezellige picknick met het hele gezin. 8 euro/pp voor MOW-leden, 12 euro/pp voor niet MOW-leden.
- Raoul D'Hoossche
- Inschrijven via info@milieufrontomerwattez.be
- ☑ Geschikte wandelkledij en -schoenen.

Donderdag 18 augustus

MOW: Derdedonderdagwandeling

- zie donderdag 15 juli

Zondag 22 augustus

RO: Fietstocht langs de nieuw aangelegde fietssnelweg Ronse/Avelgem naar de natuurreservaten van Ronse (Pyreneeën) en Avelgem (Scheldemeersen en Le Vivier in Escanaffles) i.s.m. Natuurpunt Avelgem

- Vertrek met fiets in Avelgem om 9u30.
  Samenkomst met fiets in Ronse om 10u30.
  Einde in Avelgem om 17u30. Einde fietstocht in Ronse om 18u15.
- Avelgem: Natuureducatief Centrum NEC Scheldemeersen (9u30) Ronse: begin van fietspad (mijnwerkerspad) Ronse-Lessen (startplaats: Parking aan kruispunt van Mr. Beylsstraat en Rotterij) (10u30).
- Verbroedering tussen Natuurpunt Ronse en Natuurpunt Avelgem en verkennen van elkaars reservaten.
- Diverse gidsen.
- Vooraf inschrijven bij contactpersoon is verplicht. Graag ook vermelden of u vlees of vegetarisch wilt.
  Nabij de startplaats te Ronse zal er koffie zijn, daarna bezoeken we het reservaat Pyreneeën. Nadien fietsen

we richting Avelgem.
We voorzien 's middags, halverwege het traject, bbq met broodjes aan 5 euro pp. Ook voor de vegetariërs is iets voorzien. Na bezoek van het laatste reservaat in de Avelgemse meersen drinken we een glas op onze vriendschap! Alles aan democratische prijzen.
- Yves Debyttere Natuurpunt Ronse 0497 57 21 71 yves.debyttere@telenet.be Pol Wannyn Natuurpunt Avelgem 0497 45 52 99, polwannyn@skynet.be
- ☑ Fiets, goed schoeisel en eventueel lange broek tegen de teken.

Vrijdag 27 augustus

ZV: Zomeravondwandeling in de Perlinkvallei

- 18u30 – 21u30
- Afspraak aan het brugje over de beek aan de voet van de Molenberg te Sint-Denijs-Boekel, Zwalm.
- Laatzomerwandeling langs de boorden van de Perlinkbeek. De wandeling wordt afgesloten met een hapje en een drankje.
- Vincent Decroock
- vincent.decroock@proximus.be

Zaterdag 28 augustus

MOW: Bezoek aan Biogeitenboerderij De Volle Maan

- 14u30 - 17 u.
- IJshoutestraat 70, Sint-Lievens-Houtem
- Rondleiding en uitvoerige uitleg over visie, biologisch werken en kaasmaken, gevolgd door een hapje (panna cotta) en een drankje
- Boer Bart
- Vooraf inschrijven is verplicht: info@milieufrontomerwattez.be De inschrijving is pas definitief na overschrijving van 10 euro/persoon voor MOW-leden, 12 euro/pers voor niet-MOW-leden op rekeningnummer BE84 9796 1861 3259 van Milieufront Omer Wattez vzw.

KBE: Werkdag Bos t'Ename

- 9u -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.
- Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be
- ☑ Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

RO: Nachtelijke tocht op zoek naar vuursalamander en uilen

- 20u - 23u
- Aan de ingang nieuwe parking links van het treinstation van Ronse
- Naargelang van het weer gaan we ofwel naar de Pyreneeën op zoek naar de vuursalamander, ofwel naar het Muziekbos op zoek naar uilen.
- Philippe Moreaux
- Philippe Moreaux - 0476 49 24 61 moreauxphilippe1951@gmail.com
- ☑ Goed schoeisel en lange broek tegen teken en netels. Zaklamp.

TLES : Nacht van de vleermuis in Nazareth

- Vertrek tussen 20u30-21u30 in meerdere groepen. Reservatie verplicht
- Kerk Nazareth
- De vleermuizen hebben het niet makkelijk, door covid-19 staat hun reputatie op de helling. Onterecht, dat zullen we je trachten uit te leggen tijdens de Nacht van de Vleermuis in Nazareth. Gewapend met een batdetector gaan we op zoek naar vleermuizen in de drie dreven en het nieuw natuurgebied. Een ervaren gids helpt je om de beestjes te spotten en vertelt over het intrigerend leven van deze vliegende zoogdieren. Meerdere wandelingen zijn aangepast voor jonge gezinnen.
- Meerdere gidsen
- Deze activiteit is gratis en voor iedereen. Reserveren via www.natuurpunt.be/activiteiten
- koen.bilcke@gmail.com

Zondag 29 augustus

VA + VWG: Vogelringactiviteit

- 7u45 – 11u
- Parking voor de kerk van Berchem (Berchemplein)
- We krijgen een unieke gelegenheid om vogelringers aan het werk te zien en vogeltjes van heel dichtbij tot in de details te bewonderen
- Lietaer Thijs, 0473 58 17 14 Thijs.Lietaer@telenet.be
- Bij slecht weer zal deze activiteit niet doorgaan en worden de deelnemers verwittigd. Inschrijven verplicht bij Thijs Lietar.
- ☑ Laarzen, verrekijker (evt. fototoestel), vogelgids

SEPTEMBER 2021

Zaterdag 4 september

VA+ VWG: Vogelobservatie aan de moerassen van Harchies

- 7u - 13u (terug in Leupegem)
- Kerk van Leupegem
- We trekken naar de moerassen van Harchies op zoek naar watervogels en roofvogels. Misschien hebben we geluk en is de visarend op post!
- Dimitri Van de Populiere, 0473 52 13 44 dimitrivandepopuliere@hotmail.com
- Kostendelend rijden. Inschrijven verplicht.
- ☑ Waterdicht en stevig schoeisel, vogelgids, verrekijker

KRB: werken in de natuur

- 9u – 12u30
- Groenstraat in Horebeke
- Maaien, snoeien, paadjes vrij houden, grote en kleine werkjes. Met een goed team samenwerken voor de natuur: boeiend, ontspannend, leerrijk...
- Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37, contact@burreken.be
- ☑ Werkhandschoenen

OUD + PWG: Planteninventarisatie (streeptocht) in ifbl-kartierhoek E3 21 13 Nederename, Oudenaarde

- 14u -17u30
- Oudstrijdersstraat 51, Oudenaarde
- Opstellen eerste soortenlijst 'thuishok' Alexander Van Braeckel
- Alexander Van Braeckel, 0473 85 45 62
  Henk Coudenys, 09 386 97 11
  coudenys.henk@belgacom.net
- Het project 'monitor jouw thuishok' is een lange-termijnproject waarbij de evolutie van de flora gevolgd wordt binnen één vierkante kilometer
- plantengids, loep, laarzen of stevige stapschoenen

HRZ: Vleermuizenwandeling

- 20u30 -22u30
- Kerk Herzele
- We leren alles over het verborgen leven van vleermuizen en gaan met onze gids en een batdetector op zoek naar vleermuizen.
- Frederik Dierickx
- Inschrijving verplicht via www.natuurpuntherzele.be
  Aantal deelnemers afhankelijk van de geldende coronamaatregelen.
- info@natuurpuntherzele.be

Zondag 5 september

HOU: Landschapswandeling in de Smoorbeekvallei

- 14u -17u
- Parking nabij de Romein, ter hoogte van Balei 60, Sint-Lievens-Houtem.
- Tijdens deze landschapswandeling verkennen we de Smoorbeekvallei en gaan we dieper in op de rol die Natuurpunt hier speelt.
- Erwin Declercq
- Wandelafstand ongeveer 4 km
- www.natuurpunthoutem.be of mail naar nphoutem@gmail.com
  Erwin Declercq 0476 37 36 59
- Aan weersomstandigheden aangepaste kledij.

Weekend 3 tot 5 september

TLES: natuurweekend naar de Hoge Veluwe. 'Zwerven tussen herten, zwijnen en wolvensporen.'

- We gaan op zoek naar damherten, edelherten, everzwijnen en genieten van de pracht van de Hoge Veluwe en Veluwezoom. We logeren in groepsverblijf 'De Zuiderzon' met een echte boomhut voor de kinderen.
- Inschrijven via eddy.vervynck@gmail.com Aantal plaatsen is beperkt! Volwassenen: 210 euo/pers, kinderen 6-12jr: 160 euro/pers, kinderen van 0-6jr: 80 euro.pers. 2 nachten op basis van ontbijt, picknick, brunch en avondmaal (buffet), lokale gidsen, natuurbeleving en veel plezier! Mogelijkheid voor extra nacht! Extra info wordt bezorgd na uw mailtje of bel naar 0496/626303. Opgelet, dit natuurweekend is steeds snel uitverkocht.
- Eddy Vervynck en Wim Vercruysse

Dinsdag 7 september

KRB: Cursus natuurbeheer in de Vlaamse Ardennen

- 19u-22u
- OC De drie sleutels, Driesleutelstraat 11, Oudenaarde-Mater
- 7 theoretische lessen (7-14-21-28 september, 5-12-19 oktober) en 3 excursies (9-16-23 oktober). Zie ook pagina 32 in deze Meander.
- Jens Verwaerde – Natuurpunt CVN
- Inschrijven via website Natuurpunt (cursussen).
  https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-natuurbeheer-bureken-46615
  Prijs: leden 90 euro, niet-leden 105 euro, sociaal tarief 50 euro.
- Marie-Anne De Geest, marie-anne.de.geest@hotmail.be 0474 56 05 04

Woensdag 8 september

VA+ VWG: Bijeenkomst van de Vogelwerkgroep

- 20u - 22u30
- Stedelijk centrum 'Amigo' te Heurne
- Op deze bijeenkomst van vogelkijkers uit de regio (en daarbuiten) zal je ongetwijfeld veel nieuwe zaken bijleren. Er worden voorstellingen gebracht die kunnen gaan over determinatie, reizen, projectvoorstellingen. Dit voor zowel de beginnende als gevorderde vogelkijker. De exacte inhoud maken we bekend op onze facebookpagina.
- www.facebook.com/groups/vwg-vap
- Gezien het binnen is is het afhankelijk van de dan geldende maatregelen dus best inschrijven via dimitri-vandepopuliere@hotmail.com

Zaterdag 11 september

TLES: de driekastelenfietstocht, met sagen en legenden.

- 15u tot 17u30
- St-Poppoplein Deinze (aan hoofdkerk)
- We rijden naar de Rekkelinge waar we de slag van de Witte Kaproenen uit de doeken doen. We stoppen waar ooit een reuze linde stond, gaan de geschiedenis na van het kasteel van Meire en zien de resten van een oude omwalling. Aan het kasteel Van Crombrugge, de kapel en de dreef is ook heel wat te vertellen. Tenslotte het Ooidonk kasteel met zijn zeer oude en rijke geschiedenis. Via de dijk en Astene Sas rijden we terug naar onze startplaats.
- Noël De Loof en Paul Geeroms
- Er wordt meer verteld dan gefietst. Reserveren verplicht via www.natuurpunt.be/activiteiten
- Goede fiets

Zaterdag 11 september

ZV: Appelpluk

- 9u30 tot 12u30 – namiddag persen
- Boomgaard aan het kruispunt Langendries/Boterhoek (100m van de Boembekemolen)
- Er worden appels geraapt en geplukt. Na de middag worden de appels verwerkt in de mobiele fruitpers aan de molen. Doel is dit sap te kun-

nen serveren in de Boembekemolen. Een deel van het sap wordt gebruikt voor de productie van het ons boembekebier.
- Reserveren via 0475 26 24 80 of info@appelperslerouge.be
- Jan Francois: jan@aardbol.be

ZV: Mobiele fruitpers

- namiddag
- Boomgaard aan het kruispunt Langendries/Boterhoek (100m van de Boembekemolen)
- De mobiele fruitpers komt naar de Boembekemolen. Wie wil kan zijn eigen appels laten persen voor eigen gebruik. Je kan er laten afvullen in vaatjes pvc in karton van 3L of 5L.
- Reserveren via 0475 26 24 80 of info@appelperslerouge.be
- Jan Francois : jan@aardbol.be

Zondag 12 september

RO: Bezoek aan natuurreservaat Frasnes-les-Bassins en de Archéosite van Aubechies (met kruidentuin)

- 9u – 18u
- Parking achter het gemeentehuis en administratief centrum van Frasnes-lez-Anvaing, in de deelgemeente Frasnes, Place de l'Hôtel de Ville 1.
- De oude bezinkingsputten van de gesloten suikerfabriek in Frasnes zijn omgebouwd tot een moerassig gemeentelijk natuurreservaat, erg vogelrijk. In de Archéosite bezoeken we een Kelttisch dorp, een Romeinse villa, tempel en kruidentuin.
- Frasnes-les-Bassins: Philippe Moreaux
  Archéosite en Romeinse kruidentuin: Yves Debyttere
- 's Middags eten we onze picnic in de archéosite bij een lekker glas Keltische mede of Romeinse wijn. Inschrijving verplicht bij contactpersoon om carpooling te organiseren. Betalende activiteit (ingang archéosite).
- Philippe Moreaux 0476 49 24 61 moreauxphilippe1951@gmail.com

ZV: Open Monumentendag

- De molen is open van 10u tot 18u.
- Boembekemolen
- Tentoonstelling 'Zeisen'
- Diederik Volckaert
- Karel De Vuyst: devuystkarel@gmail.com

ZV + PWG: Planteninventarisatie (streeptocht) in ifbl-kwartierhok E3 43 42

- 10u - 13u
- Matrouwstraat 10 Brakel (Parike)
- Opstellen eerste soortenlijst 'thuishok' Heidi Demolder
- Heidi Demolder, 0476 4034 52, Henk Coudenys 09 386 97 11, coudenys.henk@belgacom.net
- Het project 'monitor jouw thuishok' is een lange-termijnproject waarbij de evolutie van de flora gevolgd wordt binnen één vierkante kilometer
- ☑ plantengids, loep, laarzen of stevige stapschoenen

VA+ WMBV: Gezinswandeling in de Schamperij en omgeving (Maarkebeekvallei)

- 14u – 17u
- kerk van Maarke, hoek Maarkeweg-Kokkerellestraat
- Johan Cosijn, 055 30 98 10
- ☑ Goed schoeisel of laarzen, verrekijker

Dinsdag 14 september

KRB: Cursus natuurbeheer in de Vlaamse Ardennen

- Zie dinsdag 7 september.

Donderdag 16 september

MOW: Derdedonderdagwandeling

- zie donderdag 15 juli

Zaterdag 18 september

ZV: Werkdag Perlinkvallei

- 9u – 12u
- Baobabbosje aan de Boekelbaan, recht tegenover huisnummer 116 te Sint-Blasius-Boekel, Zwalm
- Maaien en onderhoudswerkjes
- Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be
- ☑ Laarzen of werkschoenen en werkhandschoenen

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm

- 10u - 16u
- In functie van de uit te voeren werken. Mail contactpersoon voor opname in de mailinglist.
- Koen Gintelenberg; koen.gintelenberg@telenet.be

Zondag 19 september

ZV + MOW + JNM: Vijf jaar zonder Ward Verhaeghe - Wandeling

- 14u- 16u
- Boembekemolen,
- Op 7 juni was het vijf jaar geleden dat Ward in een fietsongeval overleed. Hij was actief in JNM Zottegem, Natuurpunt Zwalmvallei en Milieufront Omer Wattez en werkte o.a. bij het Agentschap voor Natuur en Bos. Door zijn inzet voor natuur en milieu was en is hij voor velen een inspiratiebron. Ward leeft voort in onze herinneringen en in het Wardhuisje en in het Wardpad aan de Boembekemolen te Zwalm. Wandeling van een goede 5 kilometer. Er is ook een buggy- en rolstoelvriendelijk alternatief. Achteraf is er een drankje met een gebakje.
- Graag op voorhand een mailtje met het aantal personen op herinneringaanward@gmail.com. Mocht het coronavirus in september ons parten spelen, kunnen we dan alle deelnemers gemakkelijk bereiken. Je kan natuurlijk altijd de dag zelf aansluiten.

Dinsdag 21 september

KRB: Cursus natuurbeheer in de Vlaamse Ardennen

- Zie dinsdag 7 september.

ZV: Paddenstoelen voor beginners, deel 1 - Cursus in vier lessen

- 19u30 – 22u30

Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel

In de cursus paddenstoelen voor beginners duiken we de wondere wereld van de zwammen in. Bouw, leefwijze, voortplanting, eetbaarheid en giftigheid komen aan bod. Ook maak je een tocht doorheen alle groepen zwammen die onze natuur rijk is, en leer je veel voorkomende soorten herkennen.

Wim Veraghtert / Natuurpunt Studie

Leden: 32 euro, niet-leden: 40 euro
https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-paddenstoelen-voor-beginners-brakel-47495

Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be

Zaterdag 25 september

RO: Appelpluk in de boomgaard van het reservaat Pyreneeën

Vanaf 9u tot late namiddag als alles geplukt is.

Boomgaard hoek van de Waaienberg- en Bossenbergstraat te Ronse.

Elke helper krijgt gratis 5 flessen fruitsap, af te halen in de loop van de week bij Philippe Moreaux. Wie wilt mag gratis fruit meenemen naar huis.

Gelieve vooraf te telefoneren, want omwille van de rijpheid van het fruit kan de pluk vervroegd of verlaat worden.

Yves Debyttere Natuurpunt Ronse 0497 57 21 71 yves.debyttere@telenet.be

Lange broek tegen de teken en netels.

KBE: Werkdag Bos t'Ename

9u -12u en/of 13u30- 17u

loods, Boskant 56 te Oudenaarde.

Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.

Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be

Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

TLES + FON + TLES: Planteninventarisatie De Prijkels, Deinze

9u15 - 17u

Statieplein Deinze

Inventarisatie hogere planten in ifbl-kwartierhok D2 47 34

Henk Coudenys tel 09 386 97 11 coudenys.henk@belgacom.net

plantengids, loep, laarzen of stevige stapschoenen

Zondag 26 september

ZV: Gezinswandeling: het verhaal van het Mijnwerkerspad

14u-16u

Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel

Cultuurhistorische wandeling: het Mijnwerkerspad

Lien Urmel

Lien Urmel was de trekker van het project 'Sporen in de Tijd'. Zij heeft met hart en ziel dat project getrokken en neemt ons mee in haar vervoering.

Jan Francois : jan@aardbol.be

Dinsdag 28 september

KRB: Cursus natuurbeheer in de Vlaamse Ardennen

Zie dinsdag 7 september

ZV: Paddenstoelen voor beginners, deel 2

Cursus in vier lessen

19u30 – 22u30

Zie 21 september

OKTOBER 2021

Zaterdag 2 oktober

VA+ VWG: Eurobirdwatch - simultaantrektellen

- Vanaf zonsopgang (8u) tot ... ?
- We staan op de uitkijk op onze trektelpost(en) en speuren de lucht af op zoek naar migrerende vogels. Dat doen we simultaan met nog vele TT-P's in Europa. De exacte locatie wordt bekend gemaakt via facebook.
- Dimitri Van de Populiere, 0473 52 13 44
- www.facebook.com/groups/vwgvap
- Inschrijven via dimitrivandepopuliere@hotmail.com
- Warme kledij, verrekijker, vogelgids

ZV: Paddenstoelen voor beginners, deel 3

- 14u – 17u
- Domein van Breivelde
- Deze excursie gaat door in het Domein van Breivelde, een prachtig park aangelegd in Engelse stijl met landschapstuin, parkbos en bos aangelegd rond een tiental vijvers.
- Wim Veraghtert / Natuurpunt Studie
- Leden: 32 euro, niet-leden: 40 euro https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-paddenstoelen-voor-beginners-brakel-47495
- Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be

KRB: werken in de natuur

- 9u – 12u30
- Groenstraat in Horebeke
- Maaien, snoeien, paadjes vrij houden, grote en kleine werkjes. Met een goed team samenwerken: boeiend, ontspannend, leerrijk...
- Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37, contact@burreken.be
- Werkhandschoenen

Zondag 3 oktober

VA+ MOW: Ulrich Libbrechtwandeling te Zulzeke

- 14u -17u
- Parochiezaal Zulzeke, Zulzekestr. 17a
- Filip Keirse en Brigitte Vanloo, 055 38 78 83, filip.keirse@telenet.be Els Janssens en Lieve Mornie, Kim De Baere
- Inschrijven voor 30 september via www.libbrechtgenootschap.org/ Eventuele maatregelen die het aantal deelnemers tijdens en na de wandeling zouden beperken, worden op de website van het Libbrechtgenootschap vermeld vanaf september.
- Goed schoeisel

ZV: Wandeling Zwalmvallei Challenge – een tocht langs onze mooiste natuurgebieden

- 8u – 18u
- Ontmoetingscentrum Strijpen: Sint-Andriessteenweg 163 – Zottegem (eigen parking + parkeergelegenheid langsheen de straat).
- De 5 km wandeling is kinderwagen- en rolstoelvriendelijk en gaat langs deelgemeenten Strijpen, Erwetegem en Sint-Goriks-Oudenhove.
  De 13 km wandeling passeert langs natuurgebieden Bosselken, Bruul, Bruggenhoek en Jan De Lichte.
  De 28 km wandeling loopt langs deelgebieden Steenbergse Bossen, Vossenhol, Jansveld, Rozenhoek, Boterhoek, Bruul, Bruggenhoek en Jan De Lichte.
- Het inschrijvingsgeld (10EUR p.p. - kinderen tot 12j. gratis) gaat integraal naar het beheer en de aankoop van natuurgebieden. Zowel in het ontmoetingscentrum als de Boembekemolen (tussenstop) worden biobier, artisanaal appelsap en taart van de warme bakker voorzien.
- van.geert.wim@telenet.be
- Wandelschoenen aangeraden.

Dinsdag 5 oktober

KRB: Cursus natuurbeheer in de Vlaamse Ardennen

- Zie dinsdag 7 september.

Zaterdag 9 oktober

KRB: Cursus natuurbeheer in de Vlaamse Ardennen

- 9u30 -12u30
- Zie dinsdag 7 september

ZV: Paddenstoelen voor beginners, deel 4

- 14u – 17u
- De Bovenlopen van de Zwalm
- De tweede excursie gaat door in de Bovenlopen van de Zwalm met afwisselend natte weilanden, houtkanten, kouters en oud beukenbos.
- Wim Veraghtert / Natuurpunt Studie
- Leden: 32 euro, niet-leden: 40 euro https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-paddenstoelen-voor-beginners-brakel-47495
- Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be

Dinsdag 12 oktober

KRB: Cursus natuurbeheer in de Vlaamse Ardennen

- Zie dinsdag 7 september

Zaterdag 16 oktober

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm

- 10u - 16u
- Wordt rondgestuurd ifv de uit te voeren werken. Mail contactpersoon voor opname in de mailinglist.
- Koen Gintelenberg; koen.gintelenberg@telenet.be

KRB: Cursus natuurbeheer in de Vlaamse Ardennen

- 9u30 - 12u30
- Zie dinsdag 7 september

ZV: Speurneuzen naar paddenstoelen in Maalbroekbos

- 14u-16u
- Afspraak aan wit kapelletje, Marlboroughstraat te Sint-Denijs-Boekel, Zwalm.
- Dwars door het bos op zoek naar vele soorten zwammen.
- Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be
- Laarzen of stevige schoenen, determinatiegids en smartphone.

Zaterdag 16 en zondag 17 oktober 2021

RO: 20 jaar Natuurpunt – Tournée Naturel: infocontainer NP op grasweide van de Ververij te Ronse. Diverse activiteiten: infostand, 2 gegidste wandelingen per dag, bar, optredens, kinderanimatie...

- 9u30 - 18u
- Cultuurcentrum De Ververij, Wolvestraat 37, 9600 Ronse
- In 2021 viert Natuurpunt in Vlaanderen zijn twintigste verjaardag! Om daar ruchtbaarheid aan te geven zal een mobiele en feestelijk uitgedoste container heel Vlaanderen doorkruisen, met daarbij ook een tweedaags bezoek aan Ronse. Hieraan gekoppeld worden verschillende activiteiten georganiseerd. Thema's zijn 'Natuur in de stad' en 'Week van het bos'.
- Diverse gidsen met als thema's 'Natuur in de stad' en 'Week van het bos'
- Infocontainer
- Yves Debyttere 0497 57 21 71 yves.debyttere@telenet.be

Zondag 17 oktober

OUD+ VA: Dag van de Trage Weg in Melden

- 14u – 17u
- kerk van Melden, Meldenstraat 1, 9700 Oudenaarde
- Via allerlei verkeersarme en enkele trage wegen verkennen we de Meldenmeersen en de Koppenberg
- Paul Cardon en Filip Keirse
- Inschrijven verplicht via Natuurpunt.be. Verdere info op https://www.natuurpunt.be/afdelingen/natuurpunt-oudenaarde-plus#
- Paul Cardon, 0474 39 02 77 cardon.paul@gmail.com Filip Keirse, 0487 64 79 01 filip.keirse@telenet.be
- ☑ Goede wandelschoenen

VA+ VWG: Eurobirdwatch - simultaantrektellen

- Zie zaterdag 2 oktober

TLES: fietstocht: de groene geschiedenis van Gent

- Start 9u/10u - Einde 17u/18u
- Kerk Sint Martens Leerne om 9u / Gent Sint Pieters Station (voorzijde) 10u
- We brengen de geschiedenis van Gent terug tot leven via een fietstocht langs enkele "groene getuigen" van het roemrijke verleden van Gent. De Heilige Amandus, Graaf Boudewijn de 2e, Jacob van Artevelde, Josephine, de Heilige Dorothea en ... schepen Tine Heyse zijn onze gidsen.
- Paul Geeroms en Noël De Loof
- Stadsfietstocht. Reserveren verplicht via www.natuurpunt.be/activiteiten
- Paulgeeroms@telenet.be
- ☑ Pick-nick, aangepaste kledij, fiets

ZV: Oost-Vlaamse Molendag

- Boembekemolen
- Om 14u en om 16u geeft Jan Francois een korte uiteenzetting over de molen, historiek, aard van de molen, werking... Gedurende de namiddag is er voor de kinderen een demonstratie over het 'Luiwerk'. Kinderen kunnen die namiddag zelf het 'luiwerk' (hijsen van zakken) bedienen. Er zijn oude kruiwagens ter plaatse om het vroegere transport van de zakken aan te tonen.
- Karel De Vuyst: devuystkarel@gmail.com

Dinsdag 19 oktober

KRB: Cursus natuurbeheer in de Vlaamse Ardennen

- Zie dinsdag 7 september

Zaterdag 23 oktober

KRB: Cursus natuurbeheer in de Vlaamse Ardennen

- 9u30 – 12u30
- Zie dinsdag 7 september

KBE: Vrije wandeling met verschillende activiteiten voor jong en oud

- 13u30- 17u
- Start ex-voetbalplein einde Kapellestraat in Nederename.
- N.a.v. de publicatie van het boek "12000 jaar Bos t'Ename (een hoopvol perspectief voor bos in de lage landen)" en 20 jaar Natuurpunt: Vrije wandeling met verschillende activiteiten voor jong en oud in Bos t'Ename. Laatste startmoment van de wandeling 15u45. Drank en BBQ ter plaatse. Inschrijven niet noodzakelijk.
- Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be
- ☑ Goed schoeisel of laarzen.

Zondag 24 oktober

TLES : paddenstoelentocht

- 14u-17u
- Voorzijde kerk Nazareth
- In de dreven rond het kasteel speuren we naar paddenstoelen in allerlei vormen en kleuren. Hopelijk bevinden we ons dan in een periode met vochtig weer waarin de zwammen volop vruchtlichamen vormen.
- Eddy Saveyn – 0477/03.20.75
- Reserveren verplicht via www.natuurpunt.be/activiteiten

Zaterdag 30 oktober

TLES: Film 'Costa Rica'

- 20-23u
- Ter Wilgen, Poelstraat 70, Deinze
- Ditmaal liet ons groepje Natuurpunters rond Karel zich verleiden om op verkenning te gaan in Costa Rica. Een land dat veel natuurliefhebbers voor hen al aangetrokken heeft. En terecht. We werden overspoeld door prachtige waarnemingen van vogels, zoogdieren, reptielen, vissen, vlinders en andere geleedpotigen. We werden wakker van het gebrul van brulapen en gingen slapen met het geluid van de Montezuma oropendola. We maakten boottochten op rivieren vol spitssnuitkrokodillen en brilkaaimannetjes, langs mangrovebossen waar we wel 10 reiger-

soorten zagen. Onze filmer Luc en fotografe Annemie deden hun uiterste best om kolibries, suikervogels en motmots goed in beeld te brengen. We waren jaloers op die luiaards die hun siësta hielden ondersteboven aan een tak, hoog in de bomen. We keken diep in de oogjes van de roodoogmakikikker, het symbool van Costa Rica. We maakten spectaculaire wandelingen over hangbruggetjes tussen de boomkruinen of over diepe beekvalleien. Kortom: we genoten met elke vezel van ons lichaam en elke grijze cel onder onze hersenpan.

☺ Karel De Waele, Luc Mincke en Annemie Verschueren

✿ Reserveren verplicht: www.natuurpunt.be/activiteiten. Inkom 2.5 EUR pp.

Zaterdag 30 oktober

KBE: Werkdag Bos t'Ename

9u -12u en/of 13u30- 17u

loods, Boskant 56 te Oudenaarde.

Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.

Pieter Blondé, 0488 36 22 79
pieterblonde@hotmail.com en
Guido Tack, 0474 90 02 30
guido.tack1@telenet.be

☑ Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Zondag 31 oktober

ZV: Gezinswandeling : Harmonisch in de natuur

14u – 16u

Boembekemolen

Wil je eens proeven van wat Mindfulness is en tegelijk contact ervaren met de natuur: dat kan tijdens deze wandeling. Nadien ben je ontspannen en vol energie om te genieten van de laatste molen-terrasdag.

☺ Els Decoster

Els Decoster
els.decoster@skynet.be

Cursus natuurbeheer

Natuurpunt CVN en Natuurpunt Vlaamse Ardennen (Kern Rondom Burreken) organiseren in het najaar een cursus natuurbeheer. Wil je graag meer weten over natuurbeheer of je inzetten als vrijwilliger in één van de natuurgebieden in de Vlaamse Ardennen, dan is deze cursus iets voor jou!

De cursus legt de klemtoon op natuur in de regio Vlaamse Ardennen. Volgende thema's komen aan bod:

- Hoe en waar herstel je een bloemrijk grasland?
- De bodem, een zwaar onderschat onderdeel van de natuur, verdient meer dan ooit aandacht. Maar … wat is dat eigenlijk, die bodem?
- Wat is het probleem met fosfaat? Wat is er mis met nitraat?
- Wat kan jij als Natuurpunter betekenen voor de natuur?
- Waarom probeer je in een grasland de grassen in toom te houden?
- Waar stroomt het grondwater heen? Waarom verdampt een den meer water dan een zomereik?
- Een bos herken je aan de kruiden, niet aan de bomen.
- Wat is waardevol? Hoe maak je beheerkeuzes?

Verken de verscheidenheid aan natuurtypes in Vlaanderen. Leer hoe ze worden beheerd: ruigte, grasland, bos, stedelijke natuur, vlinders, Amerikaanse vogelkers, dotterbloem en kamsalamander.

Leer mee hoe je natuur kan beheren, wat wél en wat niet kan. Je maakt kennis met keuzes, waarvoor je als beheerder staat. Je beseft dat natuur een ingewikkeld (én dus boeiend) netwerk is van interacties, stoffen en soorten.

Als beheerder werk je vooral met de bodem, het water, het reliëf én natuurbeheer: maaien, kappen, begrazing. Op basis van kennis over de ecologie en de effecten van jouw beheer leer je inschatten welke dieren en planten (terug) in je natuur kunnen komen…

De cursus bestaat uit 7 theoretische lessen over het milieu, soorten, biotopen, landschappen, natuurbeheer, beheerplannen, en verder ook uit 3 excursies over natuurbeheer in de praktijk.

Wanneer?

THEORIE

Dinsdag 7 september, 19u – 22u
Dinsdag 14 september, 19u – 22u
Dinsdag 21 september, 19u – 22u
Dinsdag 28 september, 19u – 22u

Dinsdag 5 oktober, 19u – 22u
Dinsdag 12 oktober, 19u – 22u
Dinsdag 19 oktober, 19u – 22u

EXCURSIES
Zaterdag 9 oktober,
9u30 – 12u30 in de Langemeersen
Zaterdag 16 oktober,
9u30 – 12u30 in Bos t'Ename
Zaterdag 23 oktober,
9u30 – 12u30 in het Burreken

Afspraakplaats theorie:
Ontmoetingscentrum De drie sleutels
Driesleutelstraat 11, 9700 Oudenaarde

Lesgever:
Jens Verwaerde – Natuurpunt CVN

Prijs:
90 euro voor leden Natuurpunt,
105 euro voor niet-leden,
sociaal tarief 50 euro.

Inschrijven en betalen:
via de website van Natuurpunt:
https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-natuurbeheer-burreken-46615

Contactpersoon:
Marie-Anne De Geest, 0474/56 05 04,
marie-anne.de.geest@hotmail.be

De Grote Vlindertelling 2021

Juli is dé vlindermaand bij uitstek. Die maand vragen we je om de vlinders in je tuin te tellen. Om mee te doen is 1 keer 5 minuten tellen voldoende. Maar het is voor ons onderzoek nóg interessanter als je op meerdere dagen telt. Dit jaar kan je meetellen van 3 tot 25 juli.
Je kan het hele jaar door vlinders melden via www.waarnemingen.be of wekelijks tellen via www.mijntuinlab.be (registratie vereist).

Meer informatie over de grote vlindertelling:
www.vlindertelling.be

Bijzondere **vogelwaarnemingen**

LENTE 2021

Brilduiker — © Paul Vandenbulcke

We kenden een erg wisselvallige en frisse lente, met vooral in april een aanhoudende noordelijke luchtstroming. Dat had ook zijn weerslag op de arriverende trekvogels. Grasmus, tuinfluiter en braamsluiper, soorten die doorgaans vanaf de tweede helft van april toekomen, leken nu toch wel wat vertraging te hebben. Ondanks het relatief frisse voorjaar konden we wel duimen en vingers aflikken met enkele sublieme ontdekkingen.

In de maand maart konden we nog drie weken extra genieten van de **klapekster** in Zulzeke. Deze bleef uiteindelijk vijf weken ter plaatse. Een **buidelmees** werd opgemerkt aan de Bruggenhoek te Zwalm (HVE). Een **kraanvogel** vloog over de Callemoeie (NGE) en Schorisse (NDS). Vier **Goudplevieren** rustten even uit in St-Goriks-Oudenhove (DBO). Twee **bontbekplevieren** (ADV) en tot max. 5 **bonte strandlopers** (VLO) lieten zich bewonderen in de Leiemeersen van Bachte-Maria-Leerne. Ook in de Langemeersen zaten er 2 bontjes en 32 **grutto's** (DVDP). Maar liefst 14 **bokjes** werden geteld op de Snippenweide te Eine (DDG). In Nukerke vloog een **zwartkopmeeuw** over (SFE). In de Kaaimeersen te Meilegem zaten 3 **zomertalingen** (BDE). Vroege **beflijsters** werden eind maart gezien in Dikkelvenne (HLE) en Oudenhove (HVE). Hier en daar werden nog enkele zingende **grote lijsters** gehoord. De tijd dat deze bijna overal te vinden was, is helaas ver weg. **Goudvink** werd nog gezien in Ronse en Schorisse. In het Muziekbos werd een **kleine barmsijs** (JeVH) en **kruisbek** (SVDW) gezien. Over Volkegem vloog een **Europese kanarie** (NGE).

In april werden ook nog **zomertalingen** gezien, vooral in de Schelde- en Leievallei. In Petegem-Schelde zong een **kwartel** (THE). In Bachte-Maria-Leerne zat een **steltkluut** (JDW), waar ook enkele koppeltjes **grutto** terug tot broeden kwamen. Een **kluut** zat aan de site VDM te Nederename (LVDW). **Regenwulpen** werden overtrekkend gezien te Deinze (3ex - VLO), Elsegem, Eine en Welden. Op het Dal te Heurne zat nog een **bokje** en vloog een **reuzenstern** (DDG) voorbij, net als een **grauwe kiekendief**! Daar zaten ook 2 **bosruiters** net als in Meilegem, Wannegem-Lede en Zulte. Een **zwarte ruiter** zat aan de Ratte in Eke (CSN). Over Eine vlogen 3 **zwartkopmeeuwen** (ADV). In Eke zat een **grote mantelmeeuw** (NVW). Aan de sluis in Oudenaarde zaten zeker één en mogelijk 2 **grote aalscholvers** (zeldzame ondersoort, DDG). **Lepelaars** vlogen over Hillegem (2ex), Eke (15ex) en Petegem (XTE). Elf ex hielden even halt aan de Pereboomplassen in Olsene (BDE). **Purperreigers** werden gezien over Zingem, Eine en Deinze. **Velduil** passeerde over Elst (LNE). Ondertussen (bijna) jaarlijkse gast: **hop** werd gezien te Bachte-Maria-Leerne (JBE) en Etikhove. Een **draaihals** liet zich mooi bewonderen aan de Callemoeie (NVW) en werd nog gehoord aan de Boembekemolen (JaVH) en Bos t'Ename (PBL). **Smelleken** vloog over de Langemeersen, Callemoeie en de Leiemeersen van Bachte. **Beflijster** werd op 13 locaties gespot. **Bonte vliegenvanger** werd gezien in de Steenbergse bossen (NBA) te Zottegem en Meilegem (OCO). Een **roodkeelpieper** (NGE) in zomerkleed bleef 4 dagen hangen in op de akkers rond het Heilsbroek te Berchem. Een **goudvink** dook op in Eine (DDG). Een **Europese kanarie** bezocht Oudenhove (JPA). Zingende **grauwe gorzen** werden even opgemerkt in Nukerke (SFE) en Meilegem (TVM) maar bleven niet ter plaatse.

De meest bekeken plek uit onze regio moet wel de Callemoeie te Nazareth zijn. Deze staat al langer bekend als tankstation bij de trekvogels. Twee **brilduikers** (ADV) en een **grote zaagbek** (EDV) verbleven er in maart. Een **geoorde fuut** liet er zich de hele lente bewonderen. Verder nog enkele maxima van deze lente van doortrekkende steltjes aan de plas: 15 **kluten**, 3 **regenwulpen**, 2 **bontbekplevieren**, 3 **bonte strandlopers**, 2x 1 **drieteenstrandloper**, 1 **bosruiter**, 1 **zwarte ruiter**, 4 **zwartkopmeeuwen**, 4 **Pontische** en 1 **geelpootmeeuw**, 9

zwarte sterns, tot max. 57 (!) **dwergmeeuwen,** 5 **lepelaars**, 1 **Engelse gele kwik**.

Visarend werd 7x opgemerkt. **Havik** komt in de regio ook steeds meer op de voorgrond met verschillende waarnemingen en enkele broedgevallen. **Blauwe kiekendief** werd vooral in maart en mindere mate april opgemerkt, met de meeste waarnemingen in de Langemeersen. Er was wel nog een late waarneming in mei. **Rode** en **zwarte wouw** werden elk in totaal meer dan 30x gezien dit voorjaar. **Bruine kiekendief** heeft de weg naar VA+ goed gevonden: ze namen naar schatting 5-7 territoria in.

Van alle waarnemingen van **zomertaling**, werden er uiteindelijk nog (maar) twee gezien in de maand mei. Een broedgeval lijkt weinig waarschijnlijk. Heel opvallend is de waarneming van een vr. **brilduiker** op de Schelde te Ruien (APE) in de laatste week van mei. Er werden ook zes baltsende **kwartels** gehoord. Vier **steltkluten** en 1 **kluut** bezochten het Dal te Heurne, waar ook een **draaihals** zich liet horen (DDG). Op de kouter in Heurne zaten 3 **bontbekplevieren** (DDG). Een **regenwulp** vloog over Eine (DDG). Een voor het binnenland zeldzame **zilverplevier** (NVW) kwam enkele dagen op krachten aan de Callemoeie, net als een **Temmincks strandloper** (JaVH). Ook een zeldzame **roodstuitzwaluw** bracht een kort bezoek aan de plas (BDE). Aan de centrale in Ruien zat een **geelpootmeeuw** (NGE). Dé spetters van deze maand moeten wel de 2 **witvleugelsterns** geweest zijn aan de Tweelingputten te Eke (TMA). Nog maar de tweede waarneming voor onze regio, 57 jaar na de eerste. Over Erwetegem vloog een **zwarte ooievaar** (ESA). **Purperreigers** werden gezien te 2x 1 te Eine (DDG, ADV), Meilegem (PVDB), 3 over Michelbeke (AVL). 4 **kleine zilverreigers** (AVE) lieten zich bewonderen aan de Kaaihoeve en eentje te Eine (EHA). **Grauwe kiekendief** werd overvliegend gezien aan het Dal te Heurne (DDG) en in S-L-Esse. (WDG). Een tweede en derde **hop** van dit voorjaar kwam nog uit in S-L-Houtem (DDP) en S-M-Latem (HVE). Een sinds 10 jaar bijna jaarlijkse, zeldzame doortrekker in VA+ is de **bijeneter**: één over 't Burreken (LVDL) en 13 (!) over de Kolpaert in Huise (WDE). Mei is ook de maand van de **wielewaal**. Die liet zich vooral horen in de Scheldevallei. Er werd nog **zomertortel** gezien: in Kruishoutem (ESA), de Langemeersen (NGE) en de Reytmeersen (DDG). Doortrek wellicht. Een broedgeval zit er wellicht niet in. **Raaf** komt ook steeds dichterbij: in Ronse werden 2 ex gezien (RWE). Toekomstige broedvogel? Een **fluiter** liet zich horen nabij de Boembekemolen (LNA). **Orpheusspotvogel** liet zich horen op 6 locaties. **Grauwe vliegenvanger**s zijn dun gezaaid, maar zitten wel nog verspreid in de regio. Een zingende **bonte vliegenvanger** werd ontdekt in de Spitaelsbossen te Wortegem (GME). Een **kleine vliegenvanger** werd gezien in Asper (JaVh). Over Elst vloog een **duinpieper** (HVE). **Appelvink** werd gezien in het Kluisbos (JDW) en Hotond (XTE).

De opmars van de **oehoe**, voornamelijk in de zuidelijke bossengordel, valt niet meer te ontkennen. De **middelste bonte specht** heeft zich inmiddels ook goed verspreid over de regio. Hij dook op op 10 verschillende locaties. Ook voor **zwarte specht** lijkt het een goed jaar te worden. Hij liet zich zien/horen in 7 verschillende bossen, vooral in het zuidwestelijke deel van de regio tussen Wortegem en Ronse. De **roodborsttapuit** liet zich in vergelijking met vorig jaar wat minder zien. **Paapjes** zijn eind april tot begin mei op doortrek. Het max. aantal bedroeg 7 ex in de Langemeersen. De **nachtegaal**, sinds 5 jaar bezig aan een bescheiden revival in de regio, was toch ook weer op 11 locaties te horen. **Gekraagde roodstaart** werd op doortrek gezien op verschillende plaatsen, maar bleef maar op een handvol plaatsen hangen. Opvallend: **matkop** neemt razendsnel af. De waarnemingen dit voorjaar zijn op twee handen te tellen.

Je kan de waarnemingen volgen via http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/.

Dimitri Van de Populiere

12.000 jaar Bos t'Ename.
Een hoopvol perspectief voor bos in de Lage Landen

Dat bossen belangrijk zijn voor de mens, is een open deur intrappen. In bossen komen mensen tot rust, in bossen ondergaan mensen de natuur van top tot teen.

In de Lage Landen is er nog erg weinig bos over. Bosuitbreiding staat hoog op de politieke agenda. Daar ruimte voor vinden is niet makkelijk. Meer nog, de nog bestaande bossen moeten vaak plaats ruimen voor andere maatschappelijke noden.

Precies omdat onze schaarse bossen zo minuscuul lijken in een Europese context, en al helemaal op wereldschaal, hebben ze de perceptie tegen. Hebben deze snippers, eilandjes in een zee van landbouw en bewoning, ook enige erfgoedwaarde, zowel natuurlijk als cultureel? De biodiversiteit ervan is toch arm vergeleken met de grote buitenlandse wouden en ze staan toch mijlenver af van het oerbos. Zo denkt men doorgaans over onze bossen.

Bos t'Ename

Dit boek gaat over een bos dat op vele vlakken model kan staan voor alle andere, maar zich sterk onderscheidt door de veelheid van kennis die erover is vergaard. Bijna veertig jaar intensief onderzoek leverde een pak uitzonderlijke documentatie op, zowel over de geschiedenis als over de biodiversiteit, en over de wisselwerking tussen beide. Voor geen enkel bos van de Lage Landen, en wellicht van Europa zijn we zo goed geïnformeerd. Het boek presenteert die kennis op een manier die hopelijk zowel de geïnteresseerde liefhebber als de wetenschapper aanspreekt.

12.000 jaar

Als er een gebied al millennialang een boseilandje vormt in een druk bewoond cultuurlandschap dan is het wel het Bos t'Ename. Hoe bodemloos de erfgoedbron van dit bos ook mag lijken, het peillood is hier langer dan elders. Duizenden jaren geschiedenis liggen hier op de bodem en werd bovengespit. Wat in andere bossen nog ondergesneeuwd zit, is hier al naar boven gehaald.

Het historisch onderzoek bracht de biodiversiteit uit het verleden in kaart, maar daarnaast spitste het onderzoek zich ook toe op de inventarisatie van de actuele biodiversiteit. Vele tientallen specialisten en vrijwilligers hebben zich daarbij ingezet in een voor Vlaanderen unieke spreiding over alle soortengroepen. Daaruit blijkt dat het Bos t'Ename zo'n 15 à 19.000 soorten planten, schimmels en dieren herbergt. Dat is beduidend meer dan vooralsnog werd ingeschat voor een bos van deze omvang en ligging. Het Bos t'Ename is dus een heuse biodiversiteit-hotspot. De band met het 'oerbos' stond in de voorbije eeuwen sterk onder druk, maar werd nooit helemaal verbroken. De mens was verantwoordelijk voor het verdwijnen van een aantal soorten, maar tegelijk toont onderzoek aan dat menselijke beïnvloeding een rijke biodiversiteit niet uitsluit. Een rijke natuur en dito cultuur kunnen perfect hand in hand gaan. Als dat geen hoopvolle boodschap is.

Positief

Dit boek vertelt dus een uitgesproken positief verhaal. Bossen met een lange geschiedenis zijn omwille van hun natuur- en cultuurwaarde absoluut belangrijk en zouden, nog los van alle andere diensten die ze aan de mens verlenen, moeten beschermd worden. Ook al plant je nieuw bos aan, oud bos dat verdwijnt betekent een groot waardever-

lies dat veel verder strekt dan het verlies van een mogelijkheid tot recreatie.

Verder geeft het onderzoek ook richting aan een goed beheer van een bos in het landschap waar het is ingebed. En het toont aan dat bosuitbreiding in aansluiting op een oud bos en met een goede uitgangssituatie vrij snel waarde kan toevoegen. Een hoopvol perspectief!

De auteurs

Guido Tack (1958) werkt bij het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid, eerst als erfgoedconsulent en nu als specialist op het raakvlak met ruimtelijke ordening, natuur en landbouw. Hij heeft vooral expertise in historische ecologie en is als vrijwilliger actief bij Natuurpunt, onder meer als conservator van het natuurreservaat Bos t'Ename sinds de oprichting ervan in 1992.

Pieter Blondé (1980) is procesbegeleider bij Natuurpunt. Hij trekt educatieve vernieuwingen die kunnen leiden tot engagement voor natuur zoals het jeugdbeleid en bushcraft. Vanuit biodiversiteitsonderzoek groeide zijn expertise in cultuurhistorisch beheerstechnieken, sinds 2004 toegepast als conservator van het natuurreservaat Bos t'Ename.

Paul Van den Bremt (1952) werkte als erfgoedconsulent en erfgoedonderzoeker bij het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid. Hij doceerde landschapstechnieken aan de opleiding master in de erfgoedstudies (Universiteit Antwerpen). Hij is als bioloog gespecialiseerd in cultuurlandschappen.

Martin Hermy (1956) is emeritus professor van de KU Leuven, waar hij 25 jaar onder andere de vakken groenbeheer, natuurbeheer en ecologie aan de bio-ingenieurs gaf. In deze lange carrière kon hij zijn kennis doorgeven aan vele studenten, hij begeleidde zowat 40 doctoraatstudenten. Naast ruim 300 publicaties in wetenschappelijke vaktijdschriften, deelde hij ook zijn kennis in het Nederlands in boeken als *Natuurbeheer*, *Punten en lijnen in het landschap*, *Bosgemeenschappen in Vlaanderen*, *Groenbeheer, een verhaal met toekomst* en het in 2020 verschenen boek *De juiste boom voor elke tuin*. Gaandeweg specialiseerde hij zich ook in de toepassing van groendaken, gevelgroen, bomen, dat allemaal om groen dicht bij de mensen te brengen.

Guido Tack, Paul van den Bremt en Martin Hermy publiceerden in 1993 het spraakmakende boek *Bossen van Vlaanderen*. Voor de eerste keer werd de term historische ecologie gelanceerd. Deze nieuwe publicatie bevat het resultaat van bijna 40 jaar doorgedreven onderzoek.

Het boek in een aantal kerncijfers en woorden:

812 pp, 700 illustraties, 12.000 jaar geschiedenis, 1.000 jaar oude teksten, 730 jaar herbebossing, 579 erfgoedelementen, 7.800 soorten gekend waaronder 1.619 soorten kevers, 1.515 zwammen, 1.026 vlinders, 725 planten, 172 vogels, 11.000 soorten te ontdekken, 32.000 bloeiende bosorchissen, 300 vrijwilligers, 44 groepsspecialisten, 1.900 geleide wandelingen sinds 1993, 10 km wandelpad, 60 ha begrazing op landschapsschaal, 78 ha bos- en wastine-uitbreiding sinds 1993

Deze unieke publicatie, prachtig vormgegeven, verschijnt bij uitgeverij Sterck & De Vreese, gespecialiseerd in boeken over geschiedenis en natuur.

Bestellen.

Het boek wordt op 22 en 24 oktober officieel voorgesteld. De plaatsen in de zaal zijn helaas beperkt en reeds helemaal volzet. Maar niet getreurd. Lezers van Meander kunnen het boek bestellen in de Natuurpuntwinkel. Natuurpunt winkel zal het boek aanbieden aan 89,95 euro niet leden prijs. Leden genieten standaard van 10% korting op deze prijs. De eerste 300 voorintekenaars ontvangen een houten bladwijzer gemaakt met hout uit Bos t'Ename.

Mail nu alvast je bestelling door naar: winkel@natuurpunt.be met als mededeling: 'voorintekenactie 12.000 jaar Bos t'Ename' met vermelding van: naam en voornaam, leveradres, mailadres, aantal stuks, lidnummer Natuurpunt.

Het ganse boekproject heeft heel wat voeten in de aarde gehad. Een boek van die omvang op de commerciële markt brengen is geen sinecure … We zouden het dan ook heel erg fijn vinden om jou tot onze lezers te mogen rekenen. Je draagt op die manier bij tot het succes van deze uitgave en tot de verdere verspreiding van de hoopvolle boodschap die het boek bevat voor het bos in de Lage Landen!

Guido Tack, Pieter Blondé, Paul van den Bremt, Martin Hermy

Je zal maar een wortel wezen

Waarom schuurt het woord 'intelligentie' als het in verband wordt gebracht met de plantenwereld?

Planten hebben geen hersenen, hart, longen, een of meerdere magen. Toch kunnen ze ademen, zien, horen, ruiken en veel meer. Bij planten is de hersenfunctie niet gescheiden van de lichaamsfuncties, maar samen en tegelijkertijd aanwezig in elke cel. Een van de consequenties van een structuur die zo verschillend is van de onze, is dat planten voor mensen zo vreemd en onbekend zijn dat velen soms moeite hebben om te bedenken dat ze echt leven.

Planten zijn sedentair - ze zijn met hun wortels in de grond verankerd. Daardoor zijn ze op een andere manier geëvolueerd. Als een planteneter een orgaan zou kunnen weghappen waarvan de functie niet elders in het organisme kan worden overgenomen, zou dat tot de dood van de plant leiden. Omdat planten stilstaan hebben ze een soort 'passieve resistentie' ontwikkeld tegen aanvallen. Hun lichaam heeft een modulaire constructie waarin ieder onderdeel belangrijk is maar geen enkel onderdeel echt onmisbaar. Daardoor is het niet zo'n heel groot probleem als die wordt aangevreten. Een weiland kan worden kaalgevreten door een kudde en zich binnen een paar dagen herstellen. De geranium op het balkon ziet eruit als één levend wezen. Als je er een stukje afknipt en in een pot plant (stekken) zal dit een nieuwe plant worden. Een arm of een poot van een olifant zal nooit een nieuwe olifant worden of los van de rest van het lichaam kunnen voortleven. Ons lichaam is niet deelbaar. Daarom is het niet juist om een plant te vergelijken met een dier. Veel beter is het om een plant voor te stellen als een kolonie (denk aan een bijen- of mierenkolonie). Door te verenigen, ontwikkelen ze een collectieve intelligentie.

Naast de ons bekende 5 zintuigen bezitten planten nog 15 andere zintuigen die zich vanzelfsprekend op een plantaardige manier hebben ontwikkeld. Zo hebben planten geen ogen maar kunnen ze wel licht waarnemen, veel geraffineerder dan de mens. Wij beschikken enkel over onze neus om te ruiken. Van de wortels tot de bladeren is elke plant samengesteld uit miljarden cellen waarvan het oppervlak bedekt is met receptoren van vluchtige stoffen.

Mensen kunnen geen boodschap rechtstreeks doorgeven van bvb een arm naar een voet. Alles moet passeren via de hersenen. Daar waar wij zenuwen hebben die als communicatiemiddel dienen tussen de lichaamsdelen communiceren planten inwendig door elektrische, hydraulische en chemische signalen, afhankelijk van het doel.

Het meest indrukwekkend zijn wel de wortels. De wortel is het deel van de plant dat volgens Darwin een groot besluitvormend en leidinggevend vermogen bezit. Meer bepaald de worteltoppen lijken wel managers met een enorme verantwoordelijk in een hightechbedrijf. Zij moeten allerlei taken uitvoeren en aan vele eisen voldoen. Terwijl ze op zoek moeten naar de juiste vochtigheidsgraad, temperatuur, druk, voedselaanbod etc moeten ze complexe inschattingen maken. Zuurstof, minerale zouten, water en voedingsstoffen bevinden zich in verschillende delen van de bodem, die soms ver uiteen liggen. Voortdurend moeten worteltoppen belangrijke beslissingen nemen: naar rechts groeien en fosfor bereiken dat zo hard nodig is of naar links groeien en stikstof vinden waarvan je nooit genoeg kunt hebben? Naar beneden doorgroeien op zoek naar water of juist naar boven, waar makkelijker lucht te vinden is? Dan mag er nog geen steen in de weg liggen. Elke plant bezit vele miljoenen worteltoppen : het deel van de plant met de hoogste sensitiviteit die bovendien een intensieve activiteit verricht gebaseerd op elektrische signalen die veel lijken op de signalen van neuronen in dierlijke hersenen.

En zo stoomt hij verder, de Italiaanse hoogleraar en expert op het gebied van plantengedrag Stefano Mancuso. In 173 pagina's licht hij een tipje van de sluier. "Briljant Groen": een boekje dat jouw kijk op het leven van planten voorgoed kan veranderen. U bent gewaarschuwd ☺.

Greet De Wandeler

Boekbespreking

door Walter Belis

Rouse D., 2021. ***Een tuin vol met vogels*****, Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen, 192 blz., ISBN 978 90 2158 109 5, € 22,50.**

In de wintermaanden lokken we vogels makkelijk naar onze tuin door ze te voeren. Maar hoe doe je dit in de lente en de zomer? Het basisprincipe is eenvoudig: hoe groener je tuin, hoe meer soorten vogels er komen zingen en broeden. Door in te spelen op de behoeften van de vogels kan je ze op verschillende manieren naar je tuin lokken. Afhankelijk van de periode van het jaar verschillen hun behoeften en zal je ze met andere middelen moeten 'verleiden'. Allereerst moet er voedsel en drinken te vinden zijn in de tuin. Water en eten is een van de basisbehoeften van dieren en zonder dat lukt het nooit. Dat vogels beschut zitten is ook nodig. Zowel tegen de weersomstandigheden als tegen hun natuurlijke vijanden (roofvogels, katten, ...). Een verwilderde tuin met veel voedselrijke struiken zorgt voor veel soorten vogels, maar er zijn nog andere tips om de tuin mooi te houden en toch te genieten van deze gevleugelde vrienden. Dit alles en veel meer kan je nalezen in *Een tuin vol met vogels*.

ECOLOGISCHE POOTAFDRUK

Dat katten, tot spijt van de eigenaars die het liever niet aanhoren, een belangrijke invloed uitoefenen op het vogelbestand in tuinen en aangrenzende gebieden is bekend. Nu meer dan de helft van de huishoudens een hond of kat als huisdier heeft liet de Europese Commissie een onderzoek uitvoeren naar de ecologische 'pootafdruk' van wat onze huisdieren naar binnen spelen aan kattenvoer en hondenbrokken. De resultaten zijn niet mis. De globale productie van droog dierenvoer is goed voor 56-151 miljoen ton CO_2 equivalent emissie (1,1-2,9% van het totaal), 41-59 miljoen ha landbouwland (0,8-1,2% van het totaal) en 5-11 km^3 watergebruik (0,2-0,4 % van het totaal). In totaal komt dat overeen met een afdruk van ruwweg twee keer de oppervlakte van Groot-Brittannië en komt het overeen met de totale emissie van een land zoals Mozambique.

STRENGERE STIKSTOFNORMEN

In afwachting van een definitieve stikstofregeling later dit jaar heeft de Vlaamse regering een akkoord gevonden over een voorlopige manier van werken. De nieuwe richtlijn was nodig nadat een arrest van de Raad voor Vergunningsbetwisting het voorlopig stikstofkader onderuit haalde (zie vorige Meander). Voor het arrest gold een minimumdrempel van 5 procent: een project die het stikstofprobleem in een natuurgebied met meer dan 5 procent verhoogde, kon geen vergunning krijgen.
De nieuwe drempels zijn veel lager: voor ammoniakuitstoot (veeteelt en mestverwerking) bedraagt de drempel zelfs 0 procent. Elke aanvraag moet via een 'passende beoordeling' aantonen dat er geen negatief effect is op de omliggende natuur en desnoods moeten maatregelen worden genomen om de ammoniakuitstoot te verminderen. Het is de Vlaamse overheid die uiteindelijk over

de vergunning beslist. Voor NOx (industrie en transport) bedraagt de drempel 1 procent. Projecten die de drempel van 1 procent overschrijden, moeten eveneens een 'passende beoordeling' ondergaan en eventueel maatregelen nemen om de emissies te beperken.

(Vilt Nieuwsbrief, 2-05-2021)

NA DE STIKSTOF HET WATER

Na een stikstofarrest is er nu een waterarrest dat een hele regelgeving onderuit haalt. De vergunning voor het boren van een put voor grondwaterwinning die een landbouwbedrijf (Merksplas) had verkregen van de deputatie van de provincie Antwerpen werd door de Raad van State vernietigd. De redenering van de rechtbank is dat de Europese habitatrichtlijnen vereisen dat bij iedere waterwinning wetenschappelijk wordt gecontroleerd of natuurschade wordt berokkend aan habitatgebieden, want die zijn immers vaak bijzonder kwetsbaar voor droogte. De regelgeving bepaalt vandaag dat grondwaterwinningprojecten van meer dan 500 kubieke meter per jaar een vergunning nodig hebben. De toetssteen om die vergunning te verlenen, is nagaan of er een effect is op de Speciale Beschermingszones. De regels gaan ervan uit dat wanneer het grondwater met minder dan vijf centimeter zou zakken, er geen effect is en dus worden vergunningen dan doorgaans toegekend. In het nieuwe arrest stelt de Raad van State de wetenschappelijke onderbouwing van die vijf centimetergrens nu in vraag.

Eind 2019 werd in totaal 382 miljoen kubieke meter per jaar opgepompt. Het aandeel van landbouw zit in stijgende lijn, terwijl dat van de industrie en de drinkwaterproductie de voorbije jaren is gedaald. *(Vilt Nieuwsbrief, 2-4-2021)*

Tegelijk gaat er in Vlaanderen dagelijks 167 miljoen liter drinkwater verloren als gevolg van lekkende leidingen! *(De Morgen, 23-04-2021)*

ZEG HET MET EEN OOST-VLAAMS BLOEMETJE

Sinds begin april trekt de rondreizende tentoonstelling 'Florient Express: twee eeuwen Oost-Vlaamse flora' door de provincie Oost-Vlaanderen. Je kunt er kennis maken met een uniek herbarium van 200 jaar oud, dat aantoont dat heel wat van de plantenrijkdom over de jaren verloren is gegaan.

Het herbarium is het resultaat van een wedstrijd, die twee eeuwen geleden werd gehouden in de provincie. Inwoners moesten zoveel mogelijk wilde plantensoorten zoeken en noteren waar die groeiden. De toenmalige winnaar Charles Van Hoorebeke verzamelde 1 505 gedroogde planten. Dat werk werd bewaard in de Plantentuin van UGent. Uit de studie van dit herbarium blijkt dat 40 procent van deze plantensoorten ondertussen al verdwenen of sterk bedreigd is. Het gaat dan bijvoorbeeld om de kievitsbloem in de Leiestreek, en zevenster in de Vlaamse Ardennen (zie vorige Meander!).

Meer info op https://oost-vlaanderen.be/ontspannen/oost-vlaanderen-ontdekken/florient.html

Op die site staan in een Excel bestand ook alle soorten vermeld per gemeente, de moeite waard om eens te bekijken!

DE MOND GESNOERD?

Op 3 maart 2021 keurde de regering het ontwerpdecreet goed waarmee ze wil komen tot een meer oplossingsgerichte bestuursrechtspraak en het optimaliseren van de procedures. Eén van de doelstellingen zou het vereenvoudigen, maar ook beperken van de procedures bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen zijn, want vandaag kennen vergunningsprocedures vaak een lange doorlooptijd en ontstaat er een carrousel van beroepsprocedures.

Natuurpunt en Bond Beter Leefmilieu (BBL) zijn daar niet over te spreken omdat het op die manier voor bezorgde burgers bijna onmogelijk wordt om nog verzet aan te tekenen als ze niet rechtstreeks benadeeld worden. Eén van de bepalingen in dat nieuwe decreet stelt dat rechtbanken een vraag pas behandelen wanneer de beschuldigende partij rechtstreeks wordt benadeeld door de kwestie zodat volgens de BBL een bezorgdheid om het algemeen belang niet meer volstaat om naar de rechtbank te stappen. De milieubeweging trekt nu naar het Grondwettelijk Hof, want de beslissing druist in tegen het grondwettelijk recht op de bescherming van een gezonde leefomgeving.

LANDBOUWCIJFERS

Alle cijfers over de landbouw in Vlaanderen zijn vanaf nu terug te vinden op de site https://landbouwcijfers.vlaanderen.be/

Een overzicht aan wat de EG uitkeert aan landbouwsubsidies is terug te vinden op de site https://www.belpa.be/nl. Dat kan nuttig zijn in discussies ...

RIVIERDONDERPAD IN RONSE

Vijftien jaar geleden werd er voor het eerst een rivierdonderpad opgemerkt in de Trosbeek in de buurt van Ronse. Uit nieuwe metingen met gericht elektrisch vissen blijkt dat de soort nu algemeen voorkomt in de waterlopen rond Ronse, op 15 jaar tijd is het aantal rivierdonderpadden verzesvoudigd. In Ronse centrum en verder stroom-

afwaarts ontbreekt de rivierdonderpad nog, niet alleen de waterkwaliteit speelt een rol, er zijn ook heel erg veel obstakels die de vissen tegenhouden.

(VRT Nieuws, 11-05-2021)

ZWALM LANCEERT SUBSIDIES VOOR AANKOOP VAN GRONDEN VOOR NATUURGEBIEDEN

De gemeente Zwalm zet in op het uitbreiden van het groenaanbod en van natuurgebied met aandacht voor meer biodiversiteit. Zwalm behoort tot één van de gemeenten in Vlaanderen met het laagste percentage aan beschermde bossen en andere natuurgebieden. De norm is dat 2,5% van de gemeentelijke oppervlakte natuurgebied zou moeten zijn, terwijl dat in Zwalm maar ongeveer 0,5% is.

De gemeente Zwalm wenst daarom een bijdrage te leveren tot de aankoop van natuurgebieden door een subsidie die zowel voor natuurlijke personen als verenigingen kan aangevraagd worden. Alle informatie, de voorwaarden en het reglement zijn terug te vinden op www.zwalm.be/subsidiewijzer/gemeentelijke-subsidie-aankoop-natuurgebieden.aspx

BOMEN LIJDEN ONDER DE DROOGTE

Metingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek tonen dat de gezondheid van bosbomen er de laatste jaren op achteruitgaat. In 2020 was een kwart van de bomen in Vlaamse bossen beschadigd. De soorten met het grootste percentage beschadigde bomen zijn beuk, zomereik en Corsicaanse den. Droogte, in combinatie met een langdurige hittegolf in augustus, veroorzaakte in 2020 opnieuw droogtesymptomen. Verschillende loofboomsoorten vertoonden bladverkleuring en vervroegde bladval. De opeenvolgende droge zomers werkten insectenaantastingen in de hand (vb. schorskevers, eikenprocessievlinder).

Het INBO onderzoekt sinds 1987 elk jaar hoe gezond de bossen in Vlaanderen zijn. De onderzoekers controleren daarvoor tijdens de zomermaanden juli en augustus hoeveel bladeren of naalden de bomen in Vlaamse bossen hebben. Bomen die meer dan 25% van hun bladeren of naalden missen, beschouwt de onderzoeksinstelling als beschadigd.

(bron: INBO)

JAWADDE MIJN RATJE

Meer en meer hoor je mensen klagen – soms beschaamd fluisterend – over de aanwezigheid van ratten in hun tuin. Het INBO onderzoekt jaarlijks meer dan 1000 bruine ratten op resistentie tegen gif. Sinds het begin van deze studie (2003) is het aantal resistente bruine ratten in Vlaanderen verdubbeld. Met gemiddeld meer dan 40% resistente ratten biedt de bestrijding met vergif niet langer garantie op succes. Er zijn nog geografische verschillen, maar resistentie breidt duidelijk uit. Op rattenbestrijding.inbo.be kan je nagaan of in jouw buurt resistente ratten aanwezig zijn. Probeer echter het gebruik van gif te vermijden want het heeft heel wat nadelen! Het is giftig voor mensen en dan vooral voor kinderen. Ook huisdieren kunnen er aan sterven. Roofvogels en -dieren die ratten eten, worden mee vergiftigd wanneer ze vergiftigde ratten eten. Gif is niet diervriendelijk, de dieren sterven pas nadat ze meerdere dagen erge pijn ervaren.

Je neemt daarom best enkele preventieve maatregelen om de aanwezigheid van ratten te vermijden. Meestal loopt het mis als ze voedsel vinden in bijvoorbeeld een kippenren of composthoop. Vermijd dit en beperk ook de schuil- en nestplaatsen in de omgeving. Ervaar je toch overlast van ratten, probeer dan eerst of mechanische bestrijding met een val werkt. Anders kan je als allerlaatste optie toch rattengif gebruiken.

(bron INBO)

AANKOPEN NATUURPUNT

In 2020 kon Natuurpunt zijn natuurpatrimonium weer fors uitbreiden. De natuurprojecten groeiden aan met 923 hectare: er werd netto voor 27 hectare gronden van derden extra in natuurbeheer genomen en er werd 896 hectare aangekocht. In totaal beheert Natuurpunt nu 26 069 hectare en heeft 18 394 ha in eigendom.

Na vele jaren van onderbreking, werden terug aankoopsubsidies ontvangen van de provincie Oost-Vlaanderen, voor een bedrag van 303 300 euro.

Grutto's in de Leiemeersen

Nadat er vorige herfst al een voswerende afsluiting werd geplaatst, werden er deze winter en voorjaar nog inrichtingswerken uitgevoerd voor de grutto in de Leiemeersen bij het kasteel van Ooidonk. Op een afwateringsgracht werd er een stuw geplaatst (met veel dank aan Eric en Etienne!) en er werd een pomp op zonne-energie geïnstalleerd. Beide ingrepen zorgden er voor dat een deel van het gebied plas-dras bleef al zal de natte meimaand daar uiteraard ook wel een rol in gespeeld hebben. Dat was niet alleen aantrekkelijk voor de grutto's maar trok ook andere soorten zoals groenpootruiter, steltkluut en zelfs een lepelaar aan.

Wat de grutto's betreft was het toch weer nagelbijtend afwachten. De koude aprilmaand zorgde voor vertraging. Het lijkt erop dat de Westerplas in Sint-Martens-Latem van groot belang is voor deze kleine broedpopulatie. Waarschijnlijk kunnen de grutto's na hun terugkeer daar op krachten komen. Van daar uit verkennen de vogels regelmatig de

© Rik Desmet

Leiemeersen en zitten wat verspreid in de weiden. Het lijkt er op dat ze wachten tot het gras hoog genoeg is om actief te beginnen met baltsen, dit jaar was dat door het koude voorjaar pas in de tweede helft van april. Ondertussen was toch ook een 10-tal koppels kievit aan het baltsen en een koppel patrijs, eerder ongewoon in een weidegebied.

Op zes mei werden er door Wannes Dermout (Falcoflight) vijf zekere nesten en een paar twijfelgevallen ontdekt terwijl ondertussen nog één koppel volop aan het baltsen was.

© Rik Desmet

We willen hierbij nadrukkelijk de landbouwers bedanken die percelen gebruiken die niet in eigendom zijn van Natuurpunt. Ze zijn geïnteresseerd en bereid tot samenwerken door bvb tijdig te verwittigen als ze gaan maaien zodat we een paar nestlocaties konden afbakenen die dan bij het maaien gespaard bleven. Dit jaar kwam ook de VLM met een subsidieregeling voor het laattijdig maaien.

Ondertussen zijn er compromissen getekend voor de aankoop van nog eens 7,75 ha in en rond het kerngebied. In één van deze aan te kopen percelen werd tijdens het vele terreinwerk dit voorjaar nog een belangrijke populatie van het zeldzame weidekerveltorkruid ontdekt.

Begin juni waren de grutto's nog aan het alarmeren en op 14 juni zagen we uiteindelijk een paar vliegvlugge jongen die echter op 15 juni samen met de ouders vertrokken waren.

Koen Houthoofd & Rik Desmet

recht en respect

Wat waren we ooit trots om het zoveelste wandelpad of educatief pad aan te kondigen in één van onze reservaten. Even leek het er zelfs op dat het een must was van overheidswege om een gebied tot reservaat te verheffen als de 'toegankelijkheid' maar liefst dik in orde was.

En ja we waren nog steeds trots toen Corona om de hoek kwam loeren en plots iedereen die niet meer het huis uit mocht, tenzij buiten in de natuur, die natuur ontdekte. En plots zagen we een toeloop alsof nieuwe cohorten Romeinse soldaten ons buitengebied aan het overrompelen waren. Hier en daar probeerde een eenzame conservator of ANB wachter op TV of in het veld tot redelijkheid aan te manen, maar veel leek het niet te helpen: de mens had de natuur herontdekt!

Wat ons eigenlijk moest blij maken en dat zal bij velen wel gelukt zijn, gaf toch vaak een wrange nasmaak: kapotgelopen paden, parkeerproblemen, afval, verstoring, vernieling, discussies ... En hoe dikwijls hoorden we dan dat wandelaars het 'recht' hadden om te doen wat ze willen, want de natuur was van iedereen! Misschien afhankelijk van hun opvoeding waren sommigen er zelfs van overtuigd dat ze betaalden voor de natuur ... en daardoor zelfs een stuk mochten van meenemen, ook al waren dat zeldzame bosorchissen zoals in het Burreken. Ook een merkwaardig stuk natuur waren plots de honden die met hun baasjes zich even 'uitgelaten' gingen gedragen. Vragen om die troeteldiertjes in het broedseizoen in een reservaat aan te lijnen, liep regelrecht uit op een scheldpartij of bedreigingen. Dat die beestjes door het dolle heen achter de broedende slobeenden aan gingen zal de baasjes een zorg wezen, mijn hond is ook natuur ... En dan komen we natuurlijk bij het tweede deel van de titel: respect.

Dat het vroeger beter was kunnen we allicht niet aanhalen, maar er is iets grondig veranderd ten opzichte van onze houding rond natuur.

Dat het vroeger beter was kunnen we allicht niet aanhalen, maar er is iets grondig veranderd ten opzichte van onze houding rond natuur. Misschien heeft alles ook hier te maken met kennis en opvoeding en daardoor een stilaan toegenomen empathie tegenover een

Sciurus Boomverzorging

Bomen zijn bepalend voor de uitstraling van uw tuin en de omgeving.

Kies voor de juiste boom op de juiste plaats en behoedt u voor overdreven onderhoudswerken. Goed onderhouden oudere exemplaren kunnen perfect veilig gehouden worden. Kies bij bouwwerken vooraf voor een professioneel advies zodat statige bomen behouden kunnen worden. Soms zijn gespecialiseerde snoeiwerken noodzakelijk of kan de boom niet meer behouden worden.

Sciurus Boomverzorging staat garant voor professioneel advies bij aanplant, aangetaste bomen, constructiewerken, gespecialiseerde snoeiwerken, demonteren en vellen.

Pieter Heyse | sciurusboomverzorging@gmail.com | 0486 86 99 12

kwijnende natuur de laatste decennia. Maar dat is duidelijk niet in de hele maatschappij doorgegroeid. Zoals bij schaarste iedereen grabbelt in de winkels zo ook heeft de nieuwe mens zich op de natuur gestort, zonder respect maar ook veelal zonder enig inzicht of mededogen. Natuur is voor velen het decor geworden terwijl het eerder ons biotoop had moeten worden. Natuur dient om zich te ontspannen en dat is ook voor sommigen met mountainbike of crossmoto door de natuur razen, dat is wild kamperen of de retour à la nature beleven via het klaarmaken van daslookknolletjes, en waar kan dat beter dan in onze reservaten? Even kon en kan men zelfs regulier kamperen aan de rand ervan en ook bij nieuwe bouwprojecten zijn reservaten als buren zeer en steeds meer gegeerd, natuur in de uitverkoop?.

Natuurpunt ziet lijdzaam toe, kan of durft geen echte vuist te maken en verschuilt zich net als de openbare toezichthouders (zeg maar ANB en openbare besturen) onder het magische woord 'overmacht' of nog vaker 'personeelstekort'. De druk zal gelukkig afnemen met het openen van de horeca en de goedkope uittocht naar verre bestemmingen en minder gelimiteerd zeebezoek, maar het zou toch een waarschuwing moeten zijn dat we beter zuinig zijn met onze laatste resten natuur in dit duidelijk overbevolkte land. Tijd voor een koerswijziging van 'alle deuren open' naar een voorzichtiger en te beheersen openstellingsbeleid bv? Hopelijk wordt twee keer nagedacht waar men het zoveelste wandelpad wil aanleggen en moeten we vanaf nu nog meer of weer waakzaam blijven dat natuur tenminste nog natuur kan blijven en geen uitgerolde hondenweide. Want de kans is groot dat al die coronagerelateerde aankopen samen met hun baasjes hun 'vrijheid' gaan blijven opeisen ... en de verstoorde rust in de laatste stille hoekjes dreigt blijvend te worden, niet alleen door de honden natuurlijk. Want is het u ook opgevallen dat in de boekskes steeds meer de laatste rustige natuurhoekjes open en bloot worden aangeraden, plaatsbeschrijving incluis, tot de dood er op volgt natuurlijk.

Elf jaar geleden reeds verscheen in het gerenommeerde tijdschrift De Levende Natuur (nr 3, 2010) het volgende: "We pleiten ervoor dat de natuurbescherming haar primaire taak, de bescherming van de natuur, weer zwaarder laat wegen dan de zorg om mensen en ledentallen. We pleiten voor een hardere opstelling tegen de tijdsgeest van marktdenken. Laat wetenschappelijk onderzoek de basis vormen van terreinbeheer. Intensiveer het toezicht door eigen personeel, in plaats van af te breken. Dat toezicht mag bovendien strenger. We zien uit naar afsluiting van meer (delen van) terreinen, opdat planten en dieren ongestoord kunnen leven."

Norbert Desmet

TUINAANLEG EN -ONDERHOUD
alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen
MICHAEL BEKAERT
Ganzendam 9 - 9890 Vurste
T. 0497 43 01 79

BEATRIJS
boeken, boeken & boeken
www.beatrijs.be
Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde
Tel: 055 31 44 77, Fax: 055 30 03 45
bestel@beatrijs.be

Mysterieuze ziekte bij egels

Op donderdag 20 mei kreeg ik het bericht dat iemand van het team van de paddenoverzet in de Maarkebeekvallei een zieke egel had binnengebracht bij het opvangcentrum in Geraardsbergen. Ze liet het volgende weten: "Bij aankomst liet de man weten dat er momenteel een egelziekte is en ze 10 egels per dag binnen krijgen. Dozen vol egels waren er daar te zien. Vreemd hé met al die ziektes … ".

In de vooravond van 21 mei vond ik een volwassen egel in mijn tuin. Het zoveelste slachtoffer van de mysterieuze ziekte?

Sinds 2020 worden egels het slachtoffer van een besmettelijke infectie met *Corynebacterium ulcerans*. De dieren hebben daardoor abcessen en/of ernstige huidafwijkingen aan hun poten en kop.

Aan de universiteit van Gent hebben wetenschappers onderzoek gevoerd naar de doodsoorzaak van een groot aantal egels, gevonden in 2020. In 60 van de 81 gevallen konden de onderzoekers *Corynebacterium ulcerans* opsporen. Het onderzoek kon niet met 100% zekerheid zeggen dat de bacterie de primaire doodsoorzaak was, maar het was wel duidelijk dat het risico op sterfte bij dieren die de bacterie hadden opgelopen enorm hoog lag.

Hopelijk krijgen we snel zicht op de oorzaken van deze ziekte en laat ons hopen dat ze niet te veel schade aan de populatie aanbrengt, want die staat al zwaar onder druk. Met de gekende oorzaken: verkeer op nummer één, maar zeker ook slakkenkorrels van verdacht allooi en ander vergif in de tuinen, en robotmaaiers. Maar zeker ook Bekaert Pantaned draad: het raster is te klein voor volwassen egels die dan vast komen te zitten en stikken …

© Johan Cosijn

Redenen genoeg om hieraan de nodige aandacht te besteden in deze Meander. Via volgende link krijg je negen tips om egels te helpen in je tuin: https://www.natuurpunt.be/pagina/help-de-egels-je-tuin

Niet nadenken, gewoon doen!

De egels in Vlaanderen hebben het dus hard te verduren. Daarom voert het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) onderzoek uit naar de precieze oorzaak van de waargenomen letsels en sterfte. Dit onderzoek gebeurt in samenwerking met professor An Martel van UGent, het Natuurhulpcentrum Opglabbeek, opvangcentrum Geraardsbergen en opvangcentrum Merelbeke.

Waakzaamheid!

We roepen op tot waakzaamheid. Breng zieke egels naar een opvangcentrum in jouw buurt zodat ze verzorgd kunnen worden om hun kans op overleven te vergroten. Wanneer de dieren te ziek zijn worden ze geeuthanaseerd om hun verder lijden te besparen.

De adressen van de opvangcentra voor vogels en wilde dieren in onze regio vind je hier terug:

- VOC Merelbeke, Liedermeersweg 14, Merelbeke
  T. +32 (0) 9 230 46 46
  www.vocmerelbeke.be
- SOS Wilde Dieren,
  Hoge Buizemont 211, Geraardsbergen
  T. +32 (0) 468 28 23 68
  www.sos-wildedieren.be

Mogen we jullie met aandrang vragen om alle waarnemingen van egelslachtoffers in te geven in waarnemingen.be. Waarvoor dank!

Johan Cosijn

Water is niet voor later !

Deze titel voor dit zomernummer van Meander heb ik afgesnoept van ergens in de media, waar ten overvloede nu water of het komend gebrek er aan in de verf wordt gezet. Nu grondwaterspiegels en doorlaatbare opritten als woord gemeengoed zijn geworden, lees ik toch weinig over de effecten van de voorbije droge zomers op onze natuur. En die waren heftig!

Groene kikker © Gerard Mornie

Laten we bij het goede nieuws daarrond beginnen: men is zich eindelijk bewust aan het worden dat het menens is en vanuit verschillende luiken binnen de overheid komen duidelijke signalen. Ook maatregelen als regenwater afkoppelen van de riool en voortuintjes opbreken en minder maaien in mei verbazen plots menige burger, zo te horen .... maar eindelijk wordt er aan gewerkt! Voor ons als Natuurpunters is er, afhankelijk van de interesse, plots kans op het waarnemen van bijeneters of orpheusspotvogels en tal van andere warmteminnaars onder libellen, sprinkhanen en ander moois. Zelf was ik ook verbaasd hoe een gracht na drie jaar uitdrogen, zich nu toont als een nieuwe biotoop vol leven, weliswaar ander leven: in de korstige bodem vol barsten hebben zich tal van zaden genesteld die van de 'dode' beek na een natte meimaand plots een vat vol leven hebben gemaakt: lisdodde en gele lis, wat waterpest en weer wat libellen en zelfs een broedende waterhoen en dodaars, met weliswaar slechts een of twee kuikens die overleven (de kraaien nietwaar ...).

Als we die roze bril afzetten daarentegen, wordt duidelijk dat er meer aan de hand is met die zonnige zomers. De invloed echt meten is nu nog koffiedik kijken, maar de eerste signalen zijn er dat de klimaatverandering wel eens zwaar kan gaan doorwegen op ons bestaan en dat van onze natuur. In mijn beek van daarjuist heb ik ondanks veel zoeken geen enkele stekelbaars meer teruggevonden, terwijl die voorheen talrijk waren en gegeerd door ijsvogels en co., die ik dus ook niet meer terugzie. De watervleermuizen van weleer zijn ook verdwenen, verhuisd laat ons hopen of zien we ze nooit meer terug? En dit jaar hoor ik er welgeteld één groene kikker, tot mijn verdriet, maar tevredenheid van buren die hun nachtelijk gekwaak beu waren ... maar nu vinden dat er veel meer muggen zijn!

Dit is het gedeeltelijk verhaal van één gracht, maar uitgeplooid over ons werkingsgebied moet het effect zeker zwaar impact hebben. We denken daarbij aan verdroging in onze reservaten en de invloed op de flora met

Meer dan 100 soorten vogels en meer dan 60 soorten dagvlinders waarnemen in 1 week tijd? Meer dan 300 dagen zon per jaar en een zwembad?

Vakantiewoning Casa Mata Spaanse Pyreneeën

10% korting voor leden van Natuurpunt
(behalve in juli en augustus)

Alle info: www.casamata.info

verruiging en verarming van de insectenfauna als gevolg. Of de wegbermen waar droogte meer bloeiende planten kon opleveren maar waar die stonden te verdorren tussen het nog even welig tierende glanshaverlegioen, en maar maaien zoals voorheen … En de bossen en parken, waar de stervende beuken alleen al duidelijke signalen geven dat er wat verandert maar waar we het raden hebben wat het echte impact is. Dat laatste is zeker verzwaard door andere factoren als de stikstofneerslag en inwaai van pesticiden. Hebben we een aanwijzing met de meetnetten van nachtvlinders en andere of zijn die nog te recent om resultaat te zien …

In ieder geval, we zijn er mee bezig ook vanuit Natuurpunt: we worden niet alleen aangemoedigd om broodnodige drinkschalen in onze tuinen te zetten, maar ook komen hier en daar stuwen om het water op te houden op kwetsbare reservaten. We volgen het bv van dichtbij in het Paddenbroek, moerasreservaat in Kluisbergen. Met grote dank aan de gemeente en speciaal aan de provincie werd er gebaggerd, maar de grondwatertafel en het kwelwater drogen op en dan is een kostbare stuw een laatste redmiddel om een vochtig biotoop en zijn bewoners te behouden. Met andere woorden het is een complex probleem met vele soms onverwachte effecten, maar zeker een negatief effect op de 'oude' natuur.

Of we het gaan redden en vooral wat we gaan redden zal afhangen van hoe snel we inspelen op de veranderende toestand, of we vastgeroeste gewoontes willen veranderen en zo de waterkringloop beter gaan respecteren. Wie ideeën of weetjes of relevante waarnemingen heeft hier rond, wees welkom op deze bladzijden: het is immers een langlopend project, maar met dringende opvolging!

Norbert Desmet

Tover wat uit je vingerhoedskruid

Mede door corona worden we er toe gedwongen om meer in te zoomen op onze eigen omgeving en bijgevolg ook op onze eigen tuin. Het is sowieso ieder jaar uitkijken van welke plant zich waar vestigt. Maar dit jaar was het toch nog net iets anders. Door de lange periode van verplicht thuiswerken zie je ook beter wat er dagelijks gebeurt in je tuin. Ik licht hierbij een klein tipje van de enorme sluier op.

Het was al vrij snel in het voorjaar duidelijk dat er zich aan de achterkant van het tuinvijvertje twee vingerhoedskruidplanten hadden gevestigd. Begin juni werd pas zichtbaar welke impact deze zouden hebben op het uitzicht op de tuin van binnen af. Halfweg de maand juni telde ik maar liefst 18 bloeistengels! Er stak heel duidelijk één bloeistengel bovenuit. (zie foto)

Op 14 juni merkte ik tijdens mijn dagelijkse ochtendlijke verkenningstocht een bloeistengel op met een merkwaardige topbloem: een roosachtige open bloem met duidelijk meeldraden en stampers. Dit had ik nog nooit gezien bij vingerhoedskruid. De bloemen hangen meestal als een klokvorm naar beneden. Je krijgt stamper of meeldraden nauwelijks of niet te zien. Je ziet enkel een meestal grote hommel naar binnen vliegen om nectar op te halen.

De merkwaardige vorm van de topbloem intrigeerde me. Ik nam enkele foto's en stuurde er eentje van door naar Karel De Waele, wie dacht je!? Ik kreeg spoedig antwoord van Karel dat hij in zijn boeken zou snuisteren. Meteen daarna een nieuw mailtje met de mededeling dat hij via Google uit kwam op de term "pelorische topbloem".

En wat blijkt? In bepaalde daarvoor gunstige omstandigheden kan er

MEANDER #3
jaargang 19 | juli-augustus-september 2021
afgiftekantoor Gent X - erkenning P203773
driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Staat er een rood kruisje op het adresetiket hiernaast, dan betekent dit dat jouw *lidmaatschap Natuurpunt 2021* tot op heden niet hernieuwd werd.

Dringend doen, anders is dit je laatste Meander!

foto's © Johan Cosijn

bij vingerhoedskruid *(Digitalis purperea)* of bij vlasbekje *(Linaria vulgaris)* een pelorische topbloem ontstaan, die niet tweezijdig symmetrisch is (één verticale symmetrieas), maar alzijdig symmetrisch (actinomorf).

Bij normale bloemen is het aantal bloembladen 5. Ze zijn met elkaar vergroeid, maar aan het aantal schulpjes (of 'lobben' bij vergroeide kroonbladeren) is het nog zichtbaar. Pelorische bloemen hebben wel 8 tot 13 schulpjes. De reden dat de pelorische topbloem bij vingerhoedskruid veel voorkomt is waarschijnlijk dat de akkerhommel een voorkeur heeft voor de pelorische topbloem, deze is makkelijker te bevruchten.

Maar wat als we meer willen te weten komen?

1. Waarom ontstaat die pelorische top voornamelijk bij vingerhoedskruid?
2. Is het hetzelfde als bandvorming of fasciatie zoals dat vaak bij paardenbloemen voorkomt?
3. Wat betekent het woord 'pelorische'?

Het Engelstalige internet biedt hier uitkomst. Om te beginnen met de eerste vraag. Een pelorische top is een genetische mutatie. Deze komt waarschijnlijk alleen voor bij vingerhoedskruiden. Heel soms ook bij het vlasbekje. Een nadere verklaring heb ik niet kunnen vinden. Het antwoord op de tweede vraag is dan ook moeilijk te geven. Carl Linneaus was zo gefascineerd dat hij dit verschijnsel betitelde met het Griekse woord pelōros, wat 'monsterlijk' betekent. Vingerhoedskruid met de pelorische topbloem heette vroeger ook wel 'Digitalis purpurea monstrosa'. Dit dus als antwoord op de derde vraag.

Het woord 'fasciatie' komt van het Latijnse woord 'fascea' en betekent 'band'. Dit brengt ons meteen naar de Nederlandse term 'bandvorming' en het antwoord op mijn tweede vraag. Bandvorming is een niet veel voorkomend fenomeen van plantencellen die worden beïnvloed door een genetische afwijking of door schimmels en bacteriën en waardoor de groei loodrecht verlengd wordt op de groeirichting waardoor afgeplatte, lintvormig of kuifvormige vergroeiingen ontstaan. In tegenstelling tot de pelorische vervorming kan bandvorming overal optreden, zowel de stengel, wortel, vrucht als het bloemhoofd.

Raar, hoe het "abnormale" ook mooi kan zijn.

Meer informatie: https://www.kew.org/read-and-watch/weird-and-wonderful-foxgloves

Johan Cosijn

v.u. Dirk Criel, Zottegemstraat 2, 9688 Maarkedal - T. 055 45 66 10